RYNEK PAPIERNICZY

NIEZALEŻNY ORGAN FACHOWY I PROPAGANDOWY DLA HANDLU I PRZEMYSŁU PAPIERNICZEGO, ARTYK. PISMIENNYCH I URZĄDZEN BIUROWYCH - ZABAWKARSTWA - PRZEMYSŁU I HANDLU TAPECIARSKIEGO ORAZ WSZELKICH GAŁĘZI PRZEMYSŁU PRZERABIAJĄCEGO PAPIER JAK: INTROLIGATORNI - KARTONIARNI ORAZ PRZEMYSŁU GRAFICZNEGO.

WYDAWCA: BOLESŁAW KAPELA, POZNAŃ. WYCHODZI CO 5 i 20 KAŻDEGO MIESIĄCA

KONTO: Bank Przemysłow. - Poznań

Adres: **Rynek Papierniczy, Poznań, Wrocławska 18** Telefon 1826, 1827, 2832

Konto czekowe: P. K. O. Poznań, 208-680

Przedpłata: Prenumerata numeru pod opaską w kraju 2,40 zł kwartalnie; Prenumerata numeru pod opaską zagranicę 3,60 zł kw.
Ogłoszenia: 1/1 strona 120 zł., 1/2 str. 70 zł., 1/4 str. 40 zł., 1/8 str. 20 zł., 1/16 str. 10 zł., 1/32 str. 5,50 zł. Na stronie tytułowej i w tekscie 100 %, na stronie II, III i IV okładki 50 % nadwyżki. Dla poszukujących posad 50 % opustu. — Rabatu udzielamy przy ogłoszeniach 3 razowych 10 %, przy 6-ciu razowych 15 %, przy 12-tu razowych 20 %, przy ogłoszeniach stałych 25 %.

Rękopisów niezamówionych redakcja nie zwraca. Przedruk artykułów bez podania źródła i autora wzbroniony

Nr. 15 **Poznań, dnia 5 listopada 1927** **Rok I**

Praktyczne wykorzystanie pisma fachowego.

Kto uważnie czyta treść swego pisma fachowego, wie, jaka ilość cennych wiadomości fachowych, porad i praktycznych nowości zawiera nietylko komplet całego rocznika, lecz prawie każdy poszczególny numer tegoż. Wartość pisma fachowego polega właśnie na szczególnej treści, nastrojonej dokładnie do zastępu jego czytelników, która przynosi w formie zwięzłej dla każdego czytelnika wszystko, co tenże potrzebuje bądź to do wydoskonalenia się w swoim zawodzie, bądź to do wzbogacenia umysłu w sprawach w zakres jego przedsiębiorstwa wchodzących. Poszczególne artykuły fachowe, rubryki i przeglądy każdego numeru pisma fachowego, ba, nawet dział ogłoszeniowy, zawierają skarby cennego materjału.

W jaki sposób może poszczególny czytelnik skarby te wydobyć i praktycznie wykorzystać? Przedewszystkiem kilka ogólnych uwag o czytaniu pisma fachowego. Pomimo to, że pismo fachowe każdy uważniej czyta, niż pismo dzienne, to jednak w czasie obecnym pospiechu i wzmożonej produkcji, rzadko kto przeczyta poszczególne artykuły pierwszego tak gruntownie, jak powinien. Przeczytawszy pismo fachowe — i choćby najstaranniej — zatrzyma czytelnik w pamięci treść tegoż tylko przez przeciąg krótkiego czasu. Chcąc jednak później skorzystać z odebranych wskazówek, skonstatujemy, że najważniejsza część ich wyszła z pamięci i rozpoczyna się szukanie bez końca za ziarnkiem złota.

Najbliższem byłoby, wyciąć odnośne artykuły i przechowywać je w teczkach, lub t. p. Nie uwzględniając wcale tego, że postępowanie takie połączone byłoby z trudnościami, ponieważ pociełoby się artykuły, znajdujące się na odwrotnej stronie karty, nie zaleca się wycinanie już też z tego względu, że pisma fachowe każdy chętnie przechowuje, aby je w roczniki oprawić i włączyć do swej bibljoteki jako cenny nabytek.

Praktyczna droga, aby wykorzystać treść swego pisma fachowego prowadzi przez kartotekę. Każdy artykuł, który czytelnika interesuje, czy to teraz, czy w przyszłości, notuje się na zwyczajnych kartach kartoteki i porządkuje podług grup fachowych. Chcąc np. artykuł o reklamie ogłoszeniowej zanotować, zapisalibyśmy na karcie kartoteki mniej-więcej następująco:

GRUPA FACHOWA: REKLAMA.

Nazwa artykułu	Autor	Ukazało się	w Nr.	rocznik
Ogł. w piśmie fach.	J. Urbaniak	„Rynek Papiern."	4	1927
Reklama gazetowa	Karol Górski	„ „	6	1927

Do krótkich tych notatek można dodać streszczenie odnośnego artykułu, aby szukając później, wiedzieć, jaką myśl przewodnią dany artykuł omawia.

Notatki te można uskutecznić na zwyczajnym białym papierze lub kolorowym kartonie, bez jakiegokolwiek nadruku. Na poszczególnych kartach może też więcej artykułów traktujących tę samą sprawę, znaleść pomieszczenie. Najważniejszem jest jednak założyć karty dla poszczególnych grup fachowych, jako to zakupu, sprzedaży, reklamy, maszyn, druku, litografji, czcionek, oprawy książek, kwestyj gospodarczych, podatków itd. itd., na których umieszcza się poszczególne artykuły pisma fachowego. Prócz artykułów fachowych można zanotować sobie też komunikaty o wynalazkach, wyroki sądowe, pożyteczne pisma i książki, jednem słowem, wszystko godne spamiętania i uchronić takim sposobem przed zapomnieniem. Martwe czernidło drukarskie budzi się w taki sposób do nowego życia!

Za pomocą takiej prostej notatki można później każdy artykuł bardzo łatwo odnaleść. Wystarczy wyjąć odpowiednią kartę grupy fachowej, a poszukiwane odnajdzie się w tej chwili. Warunkiem jednak jest, aby poszczególne artykuły zapisywać sobie zaraz po ukazaniu się pisma i że poszczególne numery ułożone będą kolejno w teczkach albo też oprawione.

Archiwum, w taki sposób stworzone, pokaże nietylko to, jaką ilość duchowych wartości pismo fachowe z biegiem czasu swym czytelnikom daje, ale zbiór materjałów, stworzony tak prostymi środkami przedstawiać będzie dla właściciela skarbnicę nieobliczalnej wartości, z której może ostatni w każdej chwili czerpać wskazówki i wiedzę fachową.

Lecz nie tylko część redakcyjną, ale i ogłoszeniową pisma fachowego można wykorzystać. Jak często zdarza się, że poszukujemy czytane gdzieś źródło zakupu, a nie możemy go odnaleść pomimo długotrwałego wertowania. Także i tu możemy metodę wyżej wskazaną użyć do naszych celów. Trzeba przygotować, tak jak przy części redakcyjnej, przegląd grup towarowych, które czytelnika, wzgl. przedsiębiorstwo interesują. Przy czytaniu pisma notuje się nazwy tych firm, na wytwory których istnieje zapotrzebowanie lub przypuszczalnie będzie istniało, na karcie branżowej, podobnie jak w części redakcyjnej, z podaniem numeru, w którem ogłoszenie się ukazało, aby móc szczegółowo przeczytać ofertę danej firmy. Nie potrzeba wszystkich ogłoszeń zapisywać do kartoteki, lecz jedynie te, które danego czytelnika interesują, wzgl. ogłoszenia tych towarów, które potrzebować będzie. Praca jest minimalna, ponieważ wiele firm powtarza swe ogłoszenia częściej. W taki prosty sposób może sobie każdy czytelnik z części ogłoszeniowej swego pisma fachowego stworzyć nigdy nie zawodzące i zawsze gotowe źródło zakupu.

Aby zapobiec zniszczeniu poszczególnych numerów pisma fachowego, nie poleca się wycinać ogłoszeń; możnaby to tylko w tym wypadku przeprowadzić, gdyby część ogłoszeniowa nie była złączona z tekstem.

Praktycznego wykorzystania pisma fachowego nie wyczerpuje zupełnie powyżej wyszczególnione notowanie treści tegoż. Każdy, dążący naprzód, będzie nie tylko korzystał z ogłoszeń zamieszczonych w piśmie swojem, ale sam starać się będzie za pomocą reklamy ogłoszeniowej, zdobyć nowych odbiorców i zawiązać nowe stosunki handlowe. Wysoka wartość ogłoszenia w piśmie fachowem jest znaną, a zależną jest wartość ta od rozpowszechnienia danego organu. Każdy numer pisma fachowego dochodzi do rąk pewnej grupy czytelników, zainteresowanych żywotnie do danego artykułu, a troskliwa uwaga, jaką się traktuje treść pisma fachowego, zapewnia ogłoszeniom sukces bezwzględny.

Pismo fachowe będzie dla każdego czytelnika swego, który umie je nie tylko przeczytać, ale też jego cenną treść praktycznie zastosować, wiernym pomocnikiem i kunktatorem w zawodzie i życiu zawodowem. Polytropos.

FABRYKACJA PAPIERU i HURT

POLITYKA HANDLOWA.

Jugosławja. Niemiecko-jugosłowiańskie pertraktacje w sprawie umowy handlowej, które rozpoczęły się na początku czerwca, zostały ukończone i umowa podpisaną została w Berlinie dnia 6-go ub. miesiąca. Chodzi głównie o potwierdzenie starej umowy z roku 1921, która została z obojga stron w niektórych punktach uzupełniona. (Wbl. Papfbr.).

DR. M. ROMANOWSKI.

Wyrób półfabrykatów w fabrykacji papierów z technicznych odpadków włóknistych.

I. PRÓBY PRZETWARZANIA JUTY.

(p. Nr. 14, str. 262 „Rynku Pap.").

Reasumując powiedziane w poprzednich numerach „Rynku Papierniczego", stwierdzamy w kwestji przetwarzania juty co następuje:

Nie udaje się przetworzyć juty za pomocą ługów wyłącznie alkalicznych na czysto białą, mocną miazgę surową. Z drugiej strony ulega redukcji trwałość i ilość miazgi przy zwyższonej alkaliczności i podnoszących się warunkach reakcyjnych (trwający dłuższy czas ciśnienia, wyższe ciśnienie i temperatura). Wynik ten każe nam wnioskować, że garbnik, zawarty w włóknie jutowem, jest rozpuszczalny w średnio skoncentrowanych rozczynach alkalicznych przy średniej temperaturze. Zaś przy zastosowaniu wyższego ciśnienia i temperatury podwyższonej, wchodzi on w związek nierozłączalny z włóknem i uniemożliwia późniejsze wybielenie.

Za pomocą ługów alkalicznych można wytworzyć miazgę surową, kolorou ciemno- do jasno-żółtego, o włóknie trwałem, długiem, która może znaleść zastosowanie do papierów kablowych i telegrafowych, oraz papieru do zawijania, o ile cena zezwala na zastosowanie jej.

Kwaśne środki przetwarzające wywierają ujemny wpływ na trwałość włókna, szczególnie przy znaczniejszym stopniu kwasoty. Białej surowej miazgi jutowej nie można otrzymać przy zastosowaniu normalnego sposobu gotowania sulfitowego. Kombinując za pomocą większej rozpuszczalności siarczynów alkalicznych działalność kwasu i alkaljów i stosując ługi bardzo zasadowe, otrzymamy z pozytywnym względnie rezulatatem co do ilości, żółtawą wzgl. biało-żółtawą miazgę, która traci jednak na trwałości podczas procesu bielenia, zużywając częściowo 10% w. Cl. wynoszącego zużycia chloru bielącego. Zupełnie białej miazgi surowej tym sposobem też nie można osięgnąć. Reakcję można jednak znacznie skrócić, przez dodanie chlorku magnezu, i sól ta w wyższej temperaturze i w obecności włókna popiera prawdopodobnie hydrolizujące właściwości kwaśnych siarczynów.

Kombinując przetwarzające właściwości kwaśnych siarczynów z właściwością chloru, uzyskujemy z dobrym ilościowym rezultatem i trwałą miazgą surową, włókna bielące się na czysto biało. Jako korzystne okazało się krótkie, energiczne przetwarzanie pod ciśnieniem przy zastosowaniu ługu dwusiarczynu sodowego z następującem potem chlorowaniu. Zestawienie ługu zależnem jest od stosunku jednosiarczynu sodowego : dwusiarczynu sodowego, jak 1:3.0 do 3,5. Obecność chlorku magnezowego okazuje się być bardzo korzystną (gotowanie przy 152 i 158^0 C.). Do traktowania chlorem potrzeba 6 do 7% chloru, obliczonego na materjał, wysuszony na powietrzu. Bielenie ostateczne przeprowadza się z 3% w. Cl. Po traktowaniu ostatniem powinny chlorowane inkrustacje zostać rozpuszczone za pomocą słabego traktowania alkaljami. Zużywa się w tym celu około 3% wodzianu sodowego, obliczonego na materjał suchy przy temperaturze 30—50 stopni C.

Miazga surowa, metodą tą uzyskana, została zbadaną analitycznie i wykazała następujące stałe:

Firma **Bernard Ratz,** reprezentacja fabryki ołówków
KOH - I - NOOR L. & C. Hardtmuth
w Krakowie, Potockiego 3, przeniosła swoje biura i magazyny do własnego budynku przy
ul. Czarnowiejskiej 70. Telefon 42-56.
Adres na listy: Kraków, skrytka pocztowa 306. Adres telegr.: „Superior Kraków"

popiołu = 0,8%,
wody = 7,45%,
celulozy alfa = 87,6%,
celulozy opornej na bar = 85,65%,
tłuszczów i wosków = 1,92% (ekstrakt benzolo-alkoholowy),
furfurolu = 5,18%,
pentosanów = 9,02%,
ligniny = 1,42%.
liczba miedzi = 2,16%,

Masa włókiennicza wykazuje temsamem jeszcze poważną zawartość pentosanów, które warunkuje przetworzenie słabym ługiem. Cyfry powyższe nie wykazują żadnych anormalji zasadniczych. Celuloza wyżej podana przedstawia masę błonnikową, która więcej podobną jest, sądząc po jej strukturze chemicznej, do masy sodowej, niż do masy błonnikowo-siarczynowej.

Jeśli przed chlorowaniem następuje tylko traktowanie alkaljami, potrzebną jest znacznie większa ilość chloru (10—12%), aby osięgnąć białą miazgę surową. Temsamem obniża się trwałość i chwyt produktu rezultującego.

Za pomocą stopniowego przetworzenia za pomocą alkaljów i kwaśnych siarczynów, otrzymać można również bielącą się miazgę surową. Wyniki są jednak niskie, włókna łamliwe i kruche, a wynik bielenia chlorem, nawet w większej ilości zużycia ostatniego, jest problematyczny i wydaje miazgę tylko biało-żółtawą.

Prócz powyżej podanych celów zastosowania, używa się miazgi surowej z juty do dalszej przeróbki na miazgę pergaminową i jako dodatek do papieru lepszego i najlepszego, ponieważ nadaje ona papierowi właściwość wsysania, powiększa jego objętość i dodaje mu chwytu i równomierność powierzchni. Czy nakład chemikalji i energji roboczej pozostaje w stosunku możliwym do uzyskanego wyniku dodatniego, musi w ostatecznym razie wykazać specjalna kalkulacja. Tu orzeczenia ogólnikowego wyrzec nie można. Odpadki jutowe nabyć można na rynku względnie tanio, lecz czy cena ich nie ulegnie zwyżce, przy większym popycie, wykaże przyszłość.

Z NASZEGO WYDAWNICTWA.

Księga wzorów polskiej wytwórczości papierniczej.

Nikt nie będzie wątpił, że księga adres., na której polegać można, jest przedmiotem bardzo ważnym tak dla tych firm, które są w niej zamieszczone, jako i dla tych, które z nimi zamierzają wejść w jakikolwiek stosunek handlowy. W Polsce mamy cały szereg papierni, a jednak pewnie nie ma nikogo, kto mógłby o sobie twierdzić, że zna on dostatecznie wszystkie przedsiębiorstwa i ich wytwórczość. Z tego punktu widzenia staje się księga adresowa pośrednikiem pomiędzy fabryką z jednej strony, a jej dostawcami, wzgl. odbiorcami ze strony drugiej.

Księga adresowa umożliwia przedsiębiorstwom wyrabiającem celulozę i miazgę drzewną, fabrykom maszyn i środków ruchu, handlarzom szmat i odpadków papierowych itp. odnaleść interesentów, wchodzących dla nich w rachubę i ich opracować, zaś kupcom papieru daje wskazówki o wszystkich tych artykułach, jakie dane przedsiębiorstwa wykonują. Także o rozmiarach poszczególnych przedsiębiorstw informuje ona i jest niezastępną dla wielu innych celów.

Wydawnictwo „Rynku Papierniczego" nosi się z zamiarem wydania takiej księgi adresowej, połączonej z księgą wzorów polskiej wytwórczości papierniczej.

Wydawnictwo nasze zawierać ma wzory gatunkowe wszystkich w Polsce wyrabianych gatunków papieru, które otrzymają odpowiedni nadruk, o jakie gatunki chodzi, jakie papiernie wchodzą jako dostawcy w rachubę, jakie wagi gramowe i szerokości poszczególnę papiernie produkują itd. itd. Także inne dane i to, czy odnośne papiernie dostarczają papier linjowany, rotacyjny itd., oraz zestawienie znaków wod-

Papier do przekalkowania
„Diamant"
z firmy
Paul Vangerow
Breslau 4 - Schliessfach **Wrocław**

nych i znaków towarów zawierać ma projektowane przez nas dzieło.

Korzyści, jakie z podobnej księgi adresowej wynikać będą, są następujące:

1. Przegląd wszystkich w Polsce fabrykowanych rodzajów papieru.

2. Wielkie koło interesentów zaznajomi się ze specjalnemi wytworami poszczególnych fabryk. Niejeden hurtownik wzgl. konsument odkryje produkt, którego dotychczas nie znał, a którego poszukiwał dotychczas bezskutecznie.

3. Nadruk na każdym gatunku papieru umożliwi szybkie skonstatowanie, które papiernie dany rodzaj poszukiwanego papieru mogą dostarczyć.

Cel wzniosły, jaki wytknęliśmy sobie, chcemy osięgnąć na korzyść ogółu polskiego papiernictwa, niemniej jednak na korzyść naszych papierni. Jednak udać nam się będzie mogło tylko wtenczas, jeśli nasze papiernie udzielą nam odpowiednich wskazówek, potrzebnych do wykonania naszego zamiaru.

Chcielibyśmy też zwrócić uwagę na to, że wzory standardowe, które zamieścilibyśmy w „Księdze Wzorów“, nie mają być w z o r a m i j a k o ś c i o w y m i papierni danej, tylko w y ł ą c z n i e w z o r a m i g a t u n k o w e m i. Jakość, która w każdej papierni jest odmienna, będzie mógł kupiec stwierdzić dopiero na mocy w z o r ó w s p r z e d a ż n y c h, zażądanych z papierni.

Umieszczenie danych o wytwórczości poszczególnych papierni nastąpiłoby **bezpłatnie,** o ile papiernie żądać nie będą specjalnego reklamowania.

Papiernie, które nie dostarczą nam potrzebnych podkładek, same sobie szkodzą, gdyż nie będąc podane jako dostawcy swych wytworów, pominięte zostaną przez tych kupców, którzy dzieła naszego będą używać.

W każdym razie prosimy papiernie poprzeć nas przy tak trudnem i kosztownem zestawieniu tego dzieła, dostarczając nam odnośnych danych o swej wytwórczości, co nam da możność włożyć całej branży papierniczej instrument do ręki, który uprości znacznie stosunek pomiędzy dostawcą a kupującymi, a temsamem przyczyni się do zawiązania nowych konjunktur i ożywi nasz handel.

Wydawnictwo dołoży starań, aby dzieło to znalazło odpowiednie rozpowszechnienie w hurtownictwie, w przedsiębiorstwach przerabiających papier, u nakładców i eksporterów.

Z PRZEMYSŁU i PRAKTYKI.

Pasy zapędowe z jedwabiu. Dążeniem każdego inżyniera było zawsze, zastosować w swem przedsiębiorstwie tylko takie pasy zapędowe, które obok wysokiej efektywnej sprawności zapędu, łączą w sobie największe zastosowanie się do okoliczności, obok najmniejszego obciążenia. Niezliczone doświadczenia zostały już w tym celu przeprowadzone.

Przedmiot „non plus ultra“ w tej dziedzinie przedstawia bez wątpienia pas jedwabny. Każdy zaznajomiony z techniką wie, że jedwab posiada w włóknie swem największą odporność na rwanie, a z powodu, że jedwab nie jest produktem roślinnym, a zwierzęcym, posiada on temsamem największą wiśność swych włókien. Stąd wynika, że pasy z materjału tego, nadają się nietylko do tarczy małych i najmniejszych, ale że okazały się jako niezrównane do zapędu maszyn ciężkich. Jak wiadomo, decydującym faktorem w sprawności pasów jest ich elastyczność. Szczególnie z fabryk papieru i pokrewnych zawodów, gdzie w ostatnim czasie pasy te znalazły szerokie zastosowanie, są dalsze zamówienia znaczne. Do zapędu z wysoką szybkością obrotową i do maszyn precyzyjnych jest pas jedwabny nie prześcigniony i pokonał amerykańskie wyroby na tem polu zastosowane. Z szeregu przedsiębiorstw nabyło pomiędzy innemi jedno tylko dla tych specjalnych celów od listopada 1926 r. do dziś 1800 mtr. pasów jedwabnych, o szerokości 100 do 130 mm. Także przy zapędach najwięcej skomplikowanych, gdzie konieczne są pasy grubsze, biegną dziś cienkie pasy jedwabne, grubości od 2½ do 4 mm, w szerokościach do 480 mm, swą minimalną wagą nie obciążając nadzwyczajnie transmisji i zyskując temsamem bardzo znaczne zaoszczędzenie siły zapędowej. Na szczególną uwagę zasługuje jednak fakt, że pas jedwabny tkany być może bez końca, w jednej sztuce, a mówić o tem, znaczyłoby: „nosić sowy do Aten“.

(Wchbl. f. Papierf.).

CIEKAWE NOTATKI.

Hiacynt wodny (Eichhornia crassipes). W okolicach tropikalnych i podtropikalnych rosnący hiacynt wodny uważa się od niejakiegoś czasu w prasie fachowej jako przyszłego dostawcę masy papierniczej. Stąd jest na czasie, poświęcić tej roślinie kilka autentycznych uwag.

Nie jest ona dobrze znaną, bo choć rodzina pontederiace'ów, do której ona należy, spokrewniona jest blisko z rodziną liljowatych, do której zalicza się hiacynt, posiadają dla laika oba rodzaje tylko kilka widocznych, wspólnych cech. Gdyby określenie „zaraza wodna“ nie była już mianem innej rośliny, to stosowałoby się ono bardzo na jej określenie. Tak samo jak z Ameryki do nas przeniesiona zaraza wodna (Elodea canadensis), która rzeki i kanały często tak zatyka, że przeszkadza ruchowi statków, takiem samem złem jest Eichhornia crassipes w okolicach ciepłych. Do Florydy przeniesiony został hiacynt wodny w r. 1890 z Orinoko; a obecnie pływa on w wielkich silnie zwartych masach, na wszystkich wodach amerykańskich. W Indochinach znaną jest roślina ta jako Luc-Binh, i tam zrodziła się genjalna myśl, zastosować ją do wyrobu papieru.

Materjał przerobiony zawierał 5% wody, 32% celulozy (obliczony na materjał suchy) i 5% popiołu. Celuloza wytworzona za pomocą sody kaustycznej składa się z włókien od 2—3 mm długich i 12 do 30 mikromilimetrów średnicy, które ukazują się pod mikroskopem jako płaskie, przejrzyste tasiemki o cienkich ściankach. Stosowano też inne metody przetwarzania, lecz nie mówimy o nich, ponieważ rezultat końcowy nie wykazywał wielkich różnic. Osiągnięto 27—35% celulozy, która jednak bardzo trudno się bieliła, a papier z niej wykonany był słaby i gatunkowo zły. Z celulozy tej można wyrabiać brązowy papier pakowy, jednak nie tak korzystnie, jak ze słomy. Zmieszany jednak ze słomą mógłby surowiec ten znaleść zastosowanie, lecz przeróbka jego nie wykazuje takich widoków rentowności, aby zyski pokryły stworzenie nowych urządzeń, koniecznych do przeróbki tego surowca.

Dr. Rz.

Egz. od 1883 r.
FABRYKA WYROBÓW z PAPIERU
G. SZYLLER
Cecha fabr. WARSZAWA, Mazowiecka 11 Cecha fabr
PAPIERY LISTOWE i KOPERTY
w MAPKACH i KASETKACH
od najtańszych do najwyższych gat.
PAPIER w BLOKACH, SEKRETNIKI
PAPIERY ZAPROSZENIOWE
WSZELKIE KOPERTY i TORBY etc.
PRÓBNE ASORTYMENTY WYSYŁAM ZA ZALICZKĄ.

Maszyna do linjowania
z podwójnemi rolkami z automatycznym aparatem do równania, fabrykatu E. C. H. W. Will Hamburg, Nr. 96, długość 485 cm, szerokość 185 cm, wysokość 203 cm, objętość cylindra 108 cm., szerokość linjowania dla każdego cylindra 3. Waga netto kg. 1685, brutto 2090, zupełnie nowa nieużywana w opakowaniu fabrycznem.
Pedał automat
(Liberty) format 27|38 cm., fabrycznie odnowiony.
2 aparaty do falcowania
od maszyny podwójnej wyrobu Augsburg formatu 75|108 cm.
sprzeda firma
JÓZEF PISZ - TARNÓW
(Małopolska)

FABRYKA ATRAMENTÓW
F. SCHÜLLER & SOHN
Amstetten - Austrja
poleca swoje pierwszorzędne
TABLETKI i PROSZKI ATRAMENTOWE
„EFESIN"
Oferty i próbki wysyła na żądanie:
Zastępca na Polskę
Abraham Kreisel
Kosów
woj. Stanisławowskie

ZAKŁADY CHEMICZNE
J. M. WENDISCH
SUKC. SP. AKC. w TORUNIU
POLECAJĄ ZNANE Z WYDAJNOŚCI I DOBROCI
FARBY
I POKOSTY GRAFICZNE
Szczególnie polecamy:
Farby offsetowe
Farby litograficzne
Farby typograficzne
Farby z połyskiem
Farby dwutonowe
Farby rotograwurowe wodne i olejne
Farby afiszowe
Farby normalne do druku trójbarwn.
Farby do druku na blasze
oraz wszystkie inne
Polecamy również nasze pokosty graficzne, pasty drukarskie, sykatywy, masę walcową itp.

PRZEGLĄD PISM.

Klejenie papieru klejem żywicowym. J. Chinczyn. Bumażnaja Promyszlennostj VI. 547. (1927).

Po streszczeniu teorji klejenia klejem żywicowym mówi autor o pracach Oemann'a, które sam częściowo zbadał. W szczególności powtórzył on stopniowe klejenie podług Oemann'a, t. j. traktował on miazgę włókienną ałunem w pierwszym stopniu, a po wymyciu tejże, dodał do masy ałunowej mleka żywicznego. Rezultaty osiągnięte pokrywają się bardzo dobrze z wzorami. Wynikiem badań autora, które przeprowadza obecnie w dalszym ciągu, jest stwierdzenie, że warunkiem zasadniczym dobrego klejenia jest zmiana potencjału włókna. Jeśli potencjał zmieni się z negatywnego na pozytywny, będzie obojętnym, czy żywica zostanie wyeliminowana z płynu za pomocą substancji, oznaczonych pozytywnie czy negatywnie. Gorszą zdolność klejenia papieru, obciążonego kaoliną tłumaczy autor negatywnym nabojem tego materjału. Za pomocą klejenia stopniowego udało mu się wytworzyć papiery, które mimo wielkiej zawartości popiołu wykazywały lepszą siłę spójną, niż inne, wykonane podług metod dotychczas praktykowanych. Zdolność absorpcji i pęcznienia włókna wywiera też wielki wpływ na klejenie. K.

Roztwory bielące z podchlorynu sodowego. W. Minajew. Bumażnaja Promyszlennostj. VI. 537. (1927).

Autor streszcza wszystko dotychczas znane o roztworach podchlorynu sodowego, i omawia wyczerpująco swe własne doświadczenia, z których przytaczamy następujące dane: Przy stosowaniu ługów bielących o sile 9 do 13° Bé są straty chloru najmniejsze, a wykorzystanie ługu wynosi 95—98%. Celem zapobieżenia stratom chloru, jest korzystnem, ług podczas chlorowania chłodzić. Roztwory o sile 30° Bé rozkładają się bardzo szybko i wydzielają chlorek sodu. Nadmierne chlorowanie powoduje szybki rozkład ługu chlorującego. Najlepiej zachowają swe właściwości lekko alkaliczne i obojętne roztwory, wykazujące też dobre właściwości bielące. Doświadczenia, przeprowadzone na większą skalę, w trybie fabrycznym wykazały, że roztwory podchlorynu sodowego znacznie przewyższają roztwory wapna chlorowego, ponieważ pierwsze bielą jeszcze raz tak szybko, jak ostatnie. K.

Bibułka do papierosów, jej spalenie i objawy zatrucia jej popiołem. Job. La Papeterie. 49. 150 (1927). Środki napełniające, dodane do bibułki do papierosów, celem lepszego spalenia jej, jako to: węglanu magnezu i wapnia, zawierają często małe ilości soli miedziowych i ołowiowych. Autor obliczył, że palacz, konsumujący dziennie 25 papierosów, wchłania w siebie
mujący dziennie 25 papierosów wchłania w siebie
w przeciągu 22 lat dopiero 1 gram takiego tlenku metalowego, pod warunkiem, że dym z papierosa wchodziłby do płuc. Niebezpieczeństwo zatrucia się na tej drodze jest więc bardzo małe. Dr. W.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY.

Wielka Brytanja. (Import i eksport masy papierowej). Wielka Brytanja importowała w pierwszym półroczu r. 1927 803.397 centr. metr. masy papiero-

wej i surowców w wartości 6.009.205 funt. szterl., a to artykułów następujących: 112.460 centn. metr. = 201.410 funt. szterl. suchej, bielonej celulozy, 2.454.970 centn. metr. = 3.322.208 funt. szt. suchej, niebielonej celulozy, 132.600 centn. metr. = 85.120 funt. szterl. celulozy mokrej, 17.950 centn. metr. = 14.810 funt. szterl. suchej masy drzewnej, 3.624.790 centn. metr. = 1.422.613 funtów szterl. mokrej masy drzewnej, 1.551.610 centn. metr. = 670.652 funt. szterl. masy papierniczej ze słomy, esparto itp. oraz 99.960 centn. metr. = 204.038 funt. szterl. starych szmat itd. Największy udział w imporcie suchej, bielonej celulozy bierze Norwegja z 51.600 centn. metr., suchej, niebielonej celulozy Szwecja z 1.108.540 centn. metr., zaś import miazgi drzewnej wynosił z Norwegji 2 milj. 414.540 centn. metr. Masy słomkowej i innej importowała Algierja w wysokości 923.780 centn. metr.

Angielskiej miazgi papierniczej wyszło poza granice państwa 773.790 centn. metr. = 643.768 funtów szterl., z czego wzięła Ameryka 246.820 centn. metr. = 318.266 funt. szterl.

(Import i eksport papieru). W przeciągu pierwszego półrocza 1927 r. importowała Anglja 8 milj. 57.282 centn. metr. papieru i kartonu w wartości 7.783.992 funt. szterl. i to: 2.705.148 centn. metr. = 2.421.575 funt. szterl. papieru drukowego i piśmiennego w wielkich arkuszach, 1.711.485 centn. metrycznych = 1.940.305 funt. szterl. papieru pakowego, 120.992 centn. metr. = 310.139 funt. szterl. papieru naciąganego, 879.581 centn. metr. = 872.459 funt. szterl. kartonu i okładek papowych, 1.977.636 centn. metr. = 795.475 funtów szterl. papy słomkowej oraz 662.440 centn. metr. = 1.444.043 funt. szterl. innych wyrobów papierowych. Największe ilości papieru drukowego i piśmiennego pochodzą z Norwegji (589.846 centn. metr.), z Nowej Fundlandji (566.643 centn. metr.), z Finlandji (531.056 cent. metr.) i Szwecji (424.451 centn. metr.). Papieru pakowego dostarczyły Szwecja (727.310 centn. metr.), Niemcy (328352 centn. metr.) i Norwegja (328.209 centn. metr.).

Eksport Wielkiej Brytanji wynosił w pierwszem półroczu 1927 r. 2.149.908 centn. metr. = 4.437.189 funt. szterl. Z tych sum wypada na papier drukowy 1.496.970 centn. metr. = 1.883.013 funt. szterl., na papier pisemny 124.455 centn. metr. = 369.427 funt. szterl., na papier pakowy 83.274 centn. metr. = 156.776 funt. szterl., na papę słomkową 95.081 centn. metr. = 161.695 funt. szterl. Głównym odbiorcą papieru drukowego była Australja, biorąc 1.047.799 centnarów metr. tegoż, oraz 47.929 centn. metr. papieru piśmiennego. B.

Japonja. Dr. Hachiro Kumakawa i Mr. Kamakichi Shimomura otrzymali od rządu japońskiego patent na przeróbkę bagassy na papier. Utworzyło się konsorcjum pod kierownictwem prezydenta formozańskiej rafinerji cukru z kapitałem tymczasowym 1 miljona Yen, celem eksploatowania bagassy z plantacji cukrowych na Formozie, które dostarczyć jej mogą takie ilości, że będzie można z niej wytworzyć około 700 miljonów funtów masy papierowej. Masa ta ma zostać zużytą w papierniach japońskich, a cena jej wynosić będzie 60 i 70 Yen za tonę. Konsorcjum zakupuje odnośne patenty, aby móc pracować podług nowego sposobu też na Filipinach, na Hawai oraz w brytyjskich i holenderskich częściach Azji.

O rynku papierniczym w Japonji można to powiedzieć, że ożył on nieco z powodu wyborów prefektów. Przy takich sposobnościach zużywa się dużo papieru na afisze i podobny materjał propagandowy. Prócz tego znajdują obecnie dobry zbyt „dzieła wszystkich pisarzy“. N.

Rumunja. Przemysł papierniczy w Rumunji w ostatnim czasie poczynił znaczne postępy, uzależniając się temsamem od zagranicy. W Rumunji istnieje sześć skartelizowanych fabryk papieru, z których firma C. & S. Schiel Nast. w Busteni produkować będzie, skoro jej nowa maszyna do papieru drukowego w ruch wprowadzoną zostanie, sześć do siedm wagonów papieru dziennie. Siła zapędowa tego przedsiębiorstwa wynosi 4500 PS. sił parowych i około 1000 PS. sił wodnych.

Na drugiem miejscu wspomnieć trzeba papiernię Letea w Bacau. Produkcja dzienna przedsiębiorstwa tego wynosi 35.000 kilogramów papieru piśmiennego drzewnego i bezdrzewnego, papieru szmacianego dla potrzeb państwa, różnych rodzajów kartonu i papieru drukowego. Siła zapędowa wynosi wspólnie z 1500 PS. siły wodnej, około 4200 PS. siły zapędowej ogólnej.

PRZEGLĄD PATENTOWY.

Patenty zagraniczne.

Celuloza. Kanad. pat. Nr. 264.452. Brown Co. Berlin — New Hampshire. Celem otrzymania produktu nadającego się do fabrykacji papieru, który zawiera wysoki procent długich odpornych włókien, poddaje się niebieloną papkę włókna drzewnego lekkiemu procesowi oksydacji, gotuje następnie masę pod ciśnieniem atmosfery z alkaljami, aby rozpuścić celulozę mniej odporną oraz substancje żywicowate, wymywa rezultujący produkt i bieli.

WIADOMOŚCI z PRZEDSIĘBIORSTW.

Nowe maszyny papiernicze. Firma Steinhagen, Wehr & Co. w Myszkowie zamówiła piątą maszynę papierniczą, która zostanie ustawiona w pierwszej połowie przyszłego roku, podnosząc produkcję papierni na 1200 ton miesięcznie.

Wielkopolska Papiernia w Bydgoszczy uruchomiła niedawno nową maszynę papierniczą. Z powodu, że położenie w papiernictwie jest nadzwyczaj korzystne, mają być zbudowane dalsze nowe papiernie.

„Zjednoczeni Papiernicy“ S. A. Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe. Celem spółki jest prowadzenie fabrykacji papieru, chemicznej lub mechanicznej masy papierowej, bibułki i wyrobów papierniczych, tektury, celulozy i wszelkich fabrykatów z niej, oraz fabrykacja pomocniczych i pokrewnych artykułów i handlu temi wszystkiemi bez wyjątku fabrykatami, wyrobami, surowcami i artykułami w Państwie Polskiem i zagranicą na rachunek własny i komisowo, a szczególnie nabycie i dalsze prowadzenie spółki pod firmą „Zjednoczeni Papiernicy“, Sp. z ogr. odp. Siedzibą Spółki jest Warszawa, Królewska 43. Kapitał zakładowy 500.000 złotych, podzielonych na 5000 ak-

Przemysł Krajowy
to Bogactwo Narodu!

AKCYJNE TOWARZYSTWO

MIRKOWSKIEJ FABRYKI PAPIERU

WARSZAWA, ULICA CZACKIEGO 18.

Wyrabia papiery bezdrzewne:

Listowe i maszynowe
Przebitkowe (pelury)
Papeteryjne
Cyklostylowe (szybkoschnące)
Kancelaryjne i zeszytowe
Drukowe i ilustracyjne

Rejestrowe (książkowe, tabelaryczne)
Nutowe
Rysunkowe szkolne i techniczne
Dokumentowe (akcje i obligacje)
Czerpane (hipoteczne
i inne na akta wieczyste)

Brystole, kartony pocztówkowe, skoroszytowe, okładki aktowe
Bibuły atramentowe, biurkowe
Bibułki kopjalne, karbonowe, kwiatowe, pakowe, papierosowe w bobinach i arkuszach.

UWAGA: Nasze papiery pergaminowe zostały ostatnio nagrodzone złotym medalem na Wystawie Spożywczo - Hygienicznej w Warszawie.

Przedstawiciel: LEON DOLEWSKI — POZNAŃ, Św. Marcin 14.
Adres telegraficzny: DOLMIR POZNAŃ TELEFON 23-10

cyj. Kapitał zakładowy wniesiono. Zarząd stanowią: Samuel Elblinger, Adolf Sturm, Dr. Majer Klumel, Borys Ettinger, Henryk Stulgiński, wszyscy z Warszawy. Statut Spółki Akcyjnej zatwierdzony przez Ministrów Przemysłu i Handlu opublikowany został w Nr. 108 Monitora Polskiego z dnia 12 maja 1927 r. Prokury łącznej udzielono Józefowi Landauowi, Kazimierzowi Witkowskiemu i Nechumowi Zeronowi, wszystkim z Warszawy. (Rejestr Handlowy Działu R. H. B. XXXIV. 5164. Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 lipca 1927).

NOWE WYDAWNICTWA.

Aus der Praxis (Z praktyki) 138 pytań i 382 odpowiedzi. Nakład Güntter, Staib, Biberach a. d. Riss. 60 stron, 8⁰. Cena 2,20 mk. niem.

Broszurka ta, która ukazuje się jako pierwsza z serji, ma być przyjacielem i doradcą tych wszystkich, których zawód związany jest z fabrykacją papieru.

Szczególnie podnieść trzeba, że w książce tej nie są zawarte doświadczenia tylko jednej osoby, lecz cały szereg fachowców, porzuciwszy dawny system otaczania tajemnicą różnych manipulacji w zawodzie papierniczym, uprzystępnia swą praktyczną wiedzę każdemu. Nabycie tej książki można każdemu polecić od fabrykanta do kierownika maszyn. Zastosowanie często drogo nabytych doświadczeń osób drugich, zabezpiecza przed eksperymentami, które nie zawsze się udają, niejednemu szefowi zaoszczędzi dużo pieniędzy, a każdemu dużo kłopotów, zmartwień i nieprzyjemności.

Książkę tę nabyć można w redakcji „Rynku Papierniczego". Dr. Rz.

SKRZNYKA DO LISTÓW.

Zapytanie Nr. 8. **Wodne szkło do fabrykacji papieru.** Pewna firma poleca nam wodne szkło (specjalny fabrykat) do wyrobu papieru, nie mogąc nam jednak dać sposobu użycia. Przypuszczamy, że wodne szkło używa się do klejenia papy i bylibyśmy wdzięczni za podanie nam sposobu zastosowania tegoż. K.

Kondycjanci

werkmistrze, maszyniści, zecerzy, pomocnicy biurowi, robotnicy i t. d.

branży papierniczej

mogą otrzymać „Rynek Papierniczy" za zniżony abonament

40 groszy miesięcznie.

Przy zamówieniu z tem udogodnieniem starczy podanie dokładnego adresu swego oraz swego przedsiębiorstwa z podaniem kondycjant. Wysyłka następuje przez przekazanie pocztą.

PRZEROBKA PAPIERU - WYROBY PAPIEROWE

Cygarniczki i papierośniczki papierowe.

Do korzystnego wyrabiania tego artykułu masowego, nadają się tylko przedsiębiorstwa wyspecjalizowane, które stoją na wyżynie zadania pod względem techniki druku jako i maszyn. Niepozorne cygarniczki i papierośniczki wymagają znacznych wiadomości co do fabrykacji, jak i do zbytu, bo artykuł ten jest przedewszystkiem artykułem eksportowym, a jego rynki zbytu znajdują się na wszystkich kontynentach i we wszystkich krajach zamorskich. Przedsiębiorstwa, które artykuł ten chcą wyrabiać, winny posiadać maszyny do drukowania i do wyciskania, jako też kompletne urządzenie do kartonaży oblepianych i surowych.

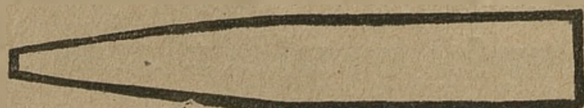
Ryc. 1. Przykroje do odrukowan a nakrywek na owicie.

Cygarniczka i papierośniczka papierowa jest przedewszystkiem artykułem reklamowym i werbunkowym, bo cygarniczki bez nadruku firmowego prowadzi się tylko w gatunku podrzędnym, a takie rodzaje podrzędne do reklamy się nie nadają. Towar pakuje się do kartoników tekturowych po 100 sztuk, naturalnie potrzebna jest do tego celu wielka ilość kartonaży, które najkorzystniej wyrabia się we własnem przedsiębiorstwie. Każda cygarniczka składa się z trzech części i to z owicia, z nakrywki i ustnika. Formaty drukuje się zwykle w odcinkach po 6—10 szt. razem, a mają one, ponieważ każda nakrywka jest koniczną, wygląd jak rycina 1.

Ryc. 2. Pojedyncza nakrywka na owicie.

Po przecięciu odrukowanych nakrywek wygląda każda jak rycina 2 wykazuje. Nakrywki obliczone są do jednorazowego zawinięcia, podczas kiedy owicia obliczone są na zawój podwójny. Owicia, rzecz jasna, są dwa razy większe, aniżeli nakrywki. Ustnik składa się zwykle z kodłucha, przygotowanego z gęsich piór, wyjętych ze skrzydeł gęsich. Każde skrzydło posiada zwykle 6—8 piór użytkowych, a każde z nich wydaje jeden do dwóch ustników. W gorącej łaźni parzy się kodłuchy i myje, a po wyschnięciu nadaje się im za pomocą aparatu do palenia odpowiedni kształt. Celem nawijania cygarniczek, które uskutecznia się na formie żelaznej lub z twardego drewna, natyka się ustnik na koniec formy i owija mniejwięcej na 1 centymetr szeroko owiciem. Do lepienia używa się zwykle kleju zimnego. Forma do nawijania podana jest w rycinie 3-ciej.

Ryc. 3. Forma do nawijania z przedłu onym końcem do nałożenia kodłuchów.

Obciąganie zupełnie wyschniętych owić uskutecznia się tak samo na formie, aby umożliwić akuratną pracę, jednak manipulację tę wykonywać może tylko personel bardzo sprawy i wćwiczony, jeśli fabrykat ma odpowiadać wymogom. Obcinanie ustników na końcu szerszym uskutecznia się w ten sposób, że wysuszony ustnik zakłada się na obracające się wrzeciono, które za pomocą zapędu wprowadza go pomiędzy dwa noże tarczowe, obcinające cygarniczkę zupełnie równo i gładko, poczem sortuje się takowe, liczy, pakuje i przygotowuje do wysyłki. Obciąga się ustniki wszelkimi możliwymi papierami kolorowymi, papierem żelatynowym, pozłoconym, metalizowanym itd. itd. Bardzo pożądane są ustniki z prawdziwym pierścieniem korkowym lub metalowym. Pasma korkowe nalepia się przed przeróbką na cienki papier celulozowy, a nawijanie uskuteczniać trzeba bardzo regularnie. Przynitowanie pierścienia metalowego uskutecznia się w podobny sposób jak przy maszynie kluczkowej, przez przyciśnięcie. — Artykuł ten przynosi poważne zyski przy dostatecznym obrocie i rynku zbytu. Rz.

WIADOMOŚCI z PRZEDSIĘBIORSTW.

Edward Kręglewski, Tow. Akc., Poznań. Walne zgromadzenie postanowiło przewalutować akcje po 30 złotych za każde 1000 marek. Akcjonarjusze winni zgłosić w biurze Towarzystwa w Poznaniu, Szyperska 8 akcje markowe do przestemplowania najpóźniej do 30 listopada r. b.

Fabryka żelatyny i kleju „Żelatyna" Sp. Akc., Warszawa. Zarząd firmy zwołuje 25-te walne zgromadzenie zwyczajne na dzień 19 listopada r. b. o godzinie 5 po południu, w biurze firmy Warszawa, ul. Mazowiecka 7. Na porządku dziennym pomiędzy innemi sprawy następujące: rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu na rok rachunkowy 1926, dopełnienie kapitału zakładowego wskutek poniesionych strat, wzgl. likwidację spółki oraz ewentualny wybór likwidatorów.

SKRZYNKA DO LISTÓW.

Zapytanie Nr. 4. **Falistość okładek do kajetów po nalepieniu etykietów.** Przy ostatniej dostawie papieru okładkowego zauważyć się daje niepożądana właściwość tegoż, że po nalepieniu etykietów okładki stają się faliste. Bylibyśmy WPanom wdzięczni, gdyby nam podali, na czem to polega? S.

KARTKI WAŻNICZE
z chorągiewką lub bez niej,
ZAWIESZKI do worków do
mąki wszystkich gat. poleca
jako długoletnią specjalność
bezkonkurencyjnie tanio
DRUKARNIA RAUSCHER
Mogilno (Wlkp.)

TEKTURA
szara, brązowa, biała
najtaniej w składach fabrycz.
JÓZEF ZAŁACHOWSKI
Poznań, Rzeczypospolitej 4
Tel. 2513 - Adr telegr.- Joza-Poznań

HASŁO

popierania przemysłu krajowego jest najsłuszniejsze wówczas, gdy wyroby krajowe przewyższają pod względem jakości i wydajności fabrykaty zagraniczne. Ten wzgląd przemawia na korzyść farb dla celów graficznych

Spółki Akcyjnej „CHEMICZNA FABRYKA

Dr. RATTNER”

DETAL ARTYK. PIŚM., SZKOLNYCH i BIUROWYCH

Wyroby krajowe w biurach i instytucjach państwowych.

Sukces memorjału firmy M. Leszczyński w Warszawie.

Jak wiadomo, wniosła firma M. Leszczyński w Warszawie memorjał przez Państwowy Instytut Eksportowy do Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie niepotrzebnego importu wyrobów zagranicznych w dostatecznej mierze produkowanych w kraju. Na memorjał ten zareagowało Prezydjum Rady Ministrów w ten sposób, że zobowiązało wszystkie urzędy państwowe zakupywać wszelkie materjały piśmienne tylko krajowego wyrobu.

Odnośna korespondencja brzmi następująco:

Państwowy Instytut Eksportowy
L. dz. 2929/61.
W sprawie materjałów piśmiennych.

Warszawa, 14 października 1927.
Elektoralna 2.

Do
Sp. Akc. M. Leszczyński i Ska, Fabr. Chemiczna
w/m. Ogrodowa 32.

Państwowy Instytut Eksportowy podaje do wiadomości, że wskutek akcji Instytutu zmierzającej do wzmożenia działalności przemysłu branży piśmienniczej przez umożliwienie mu intensywniejszego zbytu swych wytworów na rynku krajowym, wydany został przez Prezydjum Rady Ministrów okólnik Nr. 61 z dnia 19 września 1927 r., na mocy którego wszystkie urzędy państwowe obowiązane są zakupywać wszelkie materjały piśmienne tylko wyrobu krajowego.

Dyrektor: (—) M. Turski.

ODPIS.

Prezes Rady Ministrów
Nr. 13998.
W sprawie zakupu materjałów piśmiennych.

Okólnik Nr. 61.

Warszawa, 19 września 1927.

Do
Wszystkich Panów Ministrów
w miejscu.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu zwróciło uwagę, iż bardzo ważną i wielką pozycją towarów importowanych z zagranicy stanowią materjały piśmienne (jako to atrament, tusz, stalówki, ołówki, kalka do maszyn i ołówkowa i t. p.), które w dużej mierze zużywane są przez instytucje państwowe.

Ponieważ analogiczne wyroby krajowe są jakościowo przeważnie bez zarzutu, a pokrywanie nimi zapotrzebowania instytucji państwowych wpłynąć może znacznie na wzmożenie produkcji krajowej — proszę Pana Ministra o wydanie zarządzenia, by urzędy pod-

władne zakupywały materjały piśmienne krajowego wyrobu, a tylko w zupełnie wyjątkowych wypadkach uzasadnionych koniecznością techniczną — zagranicznego pochodzenia.

O wydanych zarządzeniach zechcą Pp. Ministrowie mnie zawiadomić.

Prezes Rady Ministrów
(—) w z. K. Bartel.

Powyższe zarządzenie Rady Ministrów jest dla branży papierniczej tak doniosłem, że należy powiadomić o niem cały świat naszego kupiectwa polskiego, aby wreszcie ustały takie zjawiska, że Instytucje Państwowe za grosz społeczny kupowały wyroby zagraniczne, mając takie same, a nieraz i lepsze, krajowe.

Kupiectwo nasze winno pilnować przestrzegania tego zarządzenia i nie ofiarować zagranicznych wyrobów do Instytucyj Państwowych, gdyż nie będą kupowane. Dążeniem naszem winno być spotęgowanie konsumcji krajowej, a co za tem idzie, podniesienie dobrobytu kraju i zmniejszenie bezrobocia.

Wskazówki praktyczne dla kupców papierników oraz innych.

Od autora: Poniższe wskazówki, z których wymieniłem tylko najważniejsze, mogą na pierwszy rzut oka wydawać się jako „samo przez się rozumiejące się". Jednakowoż przy skrupulatnem przestrzeganiu ich, mogą kupcom-detalistom, pragnącym założyć własny interes, wiele dopomóc, ochronić ich od strat i przyszłych zawodoów.

1. Zabierając się do założenia składu papieru, lub t. p., należy przedewszystkiem posiadać odpowiedni kapitał.

2. Zapewnij sobie i postaraj się o najkorzystniejsze źródła zakupu.

3. Posiadać winieneś wiadomości fachowe, w innym razie wskazanyś na personel Twój i płacić będziesz „naukowe".

4. Stwierdzić należy, czy w pobliżu niema poważniejszej i zasiedziałej konkurencji.

5. Dbaj o jaknajwiększą czystość i przejrzystość w interesie. Podłoga (linoleum) winna być codziennie wycierana, półki etc. codziennie odkurzane.

6. Okno wystawowe winno być otaczane największą opieką. Nie przeładowuj je drobiazgami, przez co całość traci na estetycznym i powabnym wyglądzie! Zmieniaj wystawę od 1—2 tygodni, a możliwie jeszcze częściej. Nie żałuj na odpowiednie oświetlenie, tak w składzie jak i oknie wystawowem.

7. Dbaj także o zewnętrzny wygląd interesu i odpowiednie godło (firmę), które winno być estetycznie, możliwie na całej przestrzeni interesu (domu) rozmieszczone, poręcz (balustrada) przed oknem wystawowem, winna być zawsze wyczyszczona, a nie zaśniedziała, jak to często zauważyć można.

8. Przestrzegaj w interesie punktualności i to tak wobec personelu, jak i klijenteli, a także wobec dostawców (płacenie rachunków) a zyskasz sobie opinję punktualnego i solidnego kupca, a temsamem i kredyt rzeczywisty.

9. Jeżeli Twój pomocnik (lub żona) podał cenę nieco niższą, jak należało, nie żądaj ceny wyższej, choćbyś i dany towar sprzedał z mniejszym (lub żadnym) zyskiem, gdyż inaczej klijent nie miałby do Twego interesu zaufania!

10. Nie fukaj na Twój personel (lub żonę) w obecności klienteli, chociażbyś miał i rację, załatw to po wyjściu jego, inaczej klient będzie miał złe wyobrażenie o Twoim wychowaniu.

11. Personel Twój winien być uprzejmy i zawsze skory i chętny do obsługi wobec każdego klienta (nawet dzieci szkolnych). Przyucz go zawczasu do utrzymania w czystości siebie (rąk, twarzy, butów, ubrania), a także składu i okna wystawowego.

12. Angażuj możliwie tylko dobre siły do Twego interesu i opłacaj je odpowiednio. Personel, któremu nie dzieje się krzywda, pracuje rzetelnie i uczciwie z zamiłowaniem, a często z zupełnem poświęceniem, i dba także i poza interesem o „swoją" firmę.

13. Miej wszędzie ceny wyznaczone, ażeby w razie potrzeby nie podawać ich na „oko" lub nie szukać ich mozolnie we fakturach, gdyż zniecierpliwisz i zniechęcisz tem klienta.

14. Nie sprzedawaj towaru, nie będącego na składzie, bo narazić się możesz na nieprzyjemności, skoro o takowy postarać się nie możesz. Gdy klient koniecznie go żąda, przyjmij zlecenie, lecz żądaj całej lub częściowej przypuszczalnej należytości za takowy, inaczej zdarzyć się może, że klient się odmyśli, lub nabędzie artykuł ten gdzieindziej, zwłaszcza, jeżeli dłuższy czas na towar czekać będzie musiał.

15. Zwrócony towar, o ile był zakupiony w tymże samym dniu, przyjmij z powrotem lub zamień go na żądany, a zyskasz przez to odbiorcę, z wyjątkiem, o ile towar był umyślnie dla danego klienta wykonany lub sprowadzony.

16. Prowadź dokładną i przejrzystą książkowość, choćby t. zw. pojedyńczą. W razie za wysokiego opodatkowania, oraz w innych wypadkach, służą książki handlowe prawidłowo prowadzone, jako dowód.

17. Ubezpiecz się od ognia i kradzieży i płać odnośne składki punktualnie. Polisę zachowaj w pewnem miejscu (szafie żelaznej).

18. Dbaj także o estetycznie i gustownie wykonane druki i formularze firmowe, w myśl przysłowia: „Jak cię widzą, tak cię piszą".

19. Prowadź dokładną rejestraturę Twej korespondencji. Zlecenia, które wysyłasz pocztą, kopjuj w osobnej książce, byś każdej chwili mógł stwierdzić gdzie i co zamówiłeś.

20. W życiu prywatnem nie zasklepiaj się wyłącznie w domu! Bierz czynny udział przedewszystkiem w Towarzystwach zawodowych i innych, a nie mów: „nie mam na to czasu", lub „bezemnie się obędzie" i t. p.

Stemple kauczukowe i ich znaczenie dla kupca papiernika.

Stempel kauczukowy, który dziś zastępuje ręcznie pisane wzmianki, notatki, wskazówki, sygnatury itd. cieszy się wielkiem uznaniem w świecie kupieckim, u władz, urzędów, związków i towarzystw. Posiada on z powodu ważności swego celu oraz nadzwyczajnego rozpowszechnienia w całem życiu gospodarczem wielkie znaczenie i należy do przedmiotów, które są stale w użyciu, tak w życiu handlowem jak i prywatnem. Znalazł on w ostatnich czasach wszędzie dostęp: od najmniejszego rzemieślnika począwszy, do największej fabryki.

Stemple kauczukowe stały się w ruchu handlowym niezbędnym środkiem pomocniczym i temsamem

„POLIGRAFIKA“

TELEF. 55-08 i 324-59 SP. Z OGR. ODP. Adr. telegr: „Poligraf“

WARSZAWA - UL. JASNA 22

Rachunki bieżące: Bank Gospodarstwa Krajowego w Warszawie
Bank Handlowy w Warszawie
Warszawski Oddział Banku Handl. w Łodzi
Konto czekowe: Pocztowa Kasa Oszczędności Nr. 90-97.

Wyłączne przedstawicielstwo na Rzeczpospolitą Polskę:

Augsburg-Nürnberg (M. A. N.) Augsburg Maszyny płaskie „TERNO“ rotacyjne, maszyny „OFFSET“.

MERGENTHALER, Berlin Maszyny do składania „LINOTYPE“.

SCHELTER & GIESECKE, Lipsk Pedały „PHÖNIX, czcionki.

JOHNE-WERK, Bautzen Maszyny do cięcia papieru.

Leipziger Schnellpressen-Fabrik, Lipsk „OFFSET“ maszyny 1-kolor.

Dresdner Schnellpressen-Fabrik, Coswig „OFFSET“ maszyny 2-kol.

SPEMA, Berlin Maszyny do bloków kasowych.

GOEBEL, Darmstadt Maszyny do biletów.

A. GUTBERLET & Co., Lipsk Maszyny do falcowania.

GEORG SPIESS, Lipsk Samonakładacze „ROTARY“.

HOH & HAHNE, Lipsk **PHOTO**-chemigraficzne aparaty.

ASBERN, Monachium Elektryczne ogrzewacze.

Schnellpressen-Fabrik, Heidelberg Pedały automatyczne.

W. KAYSER, Berlin **METAL** linotypowy i stereotypowy.

LANKES & SCHWÄRZLER, Monachium Mechaniczne wycinanki.

„GRAPHIKA“ BERLIN - Jedyne pełnomocnictwo.

przedstawiają rzecz wielkiego znaczenia dla kupca papiernika, jak również kupca materjałami biurowemi.

Ponieważ stempel kauczukowy, jak wyżej powiedziałem, znajduje szczególne zastosowanie w ruchu handlowym, jest jasnem jak na dłoni, że kupiec papiernik i kupiec materjałami biurowemi winien zapewnić sobie sprzedaż tego artykułu, choćby już z tego względu, że sprzedaż stempli daje w stosunku do innych artykułów, prowadzonych przez papiernika, wcale pokaźny zysk. Siłą rzeczy potrzebne są w sprzedaży stempli pewne wiadomości i doświadczenia, które nabywamy jednak z biegiem czasu i stąd jest dla odsprzedającego rzeczą nader ważną, mieć przy boku sprawną i solidną firmę wytwórczą, która w pierwszym czasie podjęcia sprzedaży radą swoją chętnie służyć będzie.

Kupiec papiernik, dostarczający lokalnym i dalszym kołom handlowym i przemysłowym stempli, liczyć może z całą pewnością, że robić będzie także obroty w innych artykułach biurowych, ponieważ przy stałem zapotrzebowaniu pieczątek przez handel i przemysł, ruch i obrót handlowy się wzmoże także w innych artykułach, wcale nie uwzględniając artykułów takich, jak poduszki do stempli, farbki stemplowe, datowniki, stemple składnicowe, podstawki do stempli, pieczątki metalowe, lak do listów itd. itd., które część papierników, co prawda prowadzi, jednak większa część tychże zaniedbuje ten oddział sprzedaży.

Coprawda istnieją w kwestji traktowania stempli, warunków dostawy, formatu, wyboru pisma itd. często jeszcze, nawet u odsprzedających, niejasności. Powodem ich jest w głównej mierze, że artykułowi temu nie poświęcono dotychczas należytej uwagi, a z drugiej strony, że przemysł stemplowy w kraju dopiero w ostatnim czasie się rozwinął, a większe stemplarnie dopiero niedawno wyszły z obszernemi katalogami i pismami.

Zadaniem następnego artykułu będzie zaznajomić czytelnika o różnych rodzajach stempli (stemplach prostokątnych, owalnych, okrągłych itd.) i podać detaliście potrzebne koniecznie wiadomości, dotyczące tak zamówienia jako i sprzedaży stempli.

Dr. Rz......ski.

NOTATKI.

Atrament. Niemieckie Kuratorjum Gospodarcze donosi, że poszczególne ministerstwa Rzeszy wydały rozporządzenie, aby w urzędach stosowano taki atrament, który daje gwarancję nieszkodliwości. Wydział krajowy dla dostawy wyznaczył dla atramentu następujące warunki:

1. Łatwopłynność. Należy do niej też okoliczność, że atrament tworzy na stalówce osad podobny do laku, nie zaś sypki, skorupowaty.

2. Trwałość w szkle, która nawet w warunkach niekorzystnych, t. z. kiedy bardzo wielka płaszczyzna wystawiona jest na działanie powietrza, wynosić musi najmniej 2 tygodnie.

3. Stalówek nie powinien atrament mocno nadgryzać.

4. Tak zw. „próchnica papieru" nie powinna mieć miejsca.

5. Pismo winno po kilku dniach pozostawania na papierze wykazywać czarny głęboki kolor.

(Pap. Ztg.).

Nowe znaczki niemieckie. Nowy 8-mio fenigowy znaczek z wizerunkiem Beethoven'a, taki sam jak znaczek 20-sto fenigowy, będzie koloru ciemno-zielonego. Znaczek 5-cio fenigowy, z wizerunkiem Schiller'a, otrzyma kolor jasno-zielony.

Kolekcja znaczków pocztowych ostatniego cara. W Londynie nastąpi w najkrótszym czasie licytacja sławnej kolekcji znaczków pocztowych cara Mikołaja II-go, która posiada historję bardzo ciekawą. Wykonaną została ona dla cara na pamiątkę wydania osobnej serji znaczków z okazji jubileuszu 300-letniego dynastji Romanowów przez rosyjską drukarnię państwową i posiadała już wówczas wartość przeszło miljon rubli. Kolekcja składa się z 1271 pierwodruków i przechowana jest w trzech albumach. Należała ona do własności cara, które mu były najdroższe i towarzyszyła mu nawet na wygnanie do Tobolska. Kolekcja pozostała tamże, kiedy car przewieziony został do Jekaterynburga, a pewnemu rosyjskiemu oficerowi-lotnikowi udało się ukryć ją przed bolszewikami i za pomocą członka korpusu dyplomatycznego przemycić za granicę. R.

Co czyta najchętniej:

Poeta? Swój własny utwór.

Polityk? Swój artykuł, o ile nie jest przez redakcję skrócony, lub „zniekształcony".

Finansista? Cedulę giełdową, wiadomości gospodarcze, „coś nie coś o polityce".

Kupiec? Ogłoszenia, sprawy podatkowe, „konjunktury", wiadomości handlowe.

Pani domu? Powieść, „Kącik pięknej pani", kronikę miejscową, radjo.

Panna służąca? Kronikę kradzieży, morderstw i innych „nieszczęść".....

Młody handlowiec? Ogłoszenia wolnych stanowisk oraz.... matrymonjalne, kronikę sportową, humorystykę, kabaret i dancing.

Robotnik? Ceny artykułów, sprawy „jego" organizacji, wiadomości miejscowe i z „dalekich krajów".

Inżynier i technik? Wynalazki, wiadomości fachowe i naukowe, radjo.

Właściciel drukarni (Wydawca)? „Jego" pismo, oraz pisma konkurencyjne — ostatnie li tylko pod względem technicznym i wydawniczym.

Primadonna? Recenzją (krytykę) „jej" występu — pozatem — nic ją nie obchodzi. —mki.

KOMUNIKAT

Stow. Polskich Kupców Papierniczych w Poznaniu.

Następne plenarne zebranie odbędzie się w poniedziałek, dnia 7-go listopada 1927 r. w lokalu Boulevard, plac Nowomiejski 5, o godz. 7 i pół wiecz. Na porządku dziennym wykład oraz inne ważne sprawy. O liczne przybycie gości i członków uprasza

Zarząd.

Klisze
Siatkowe
Kreskowe
i Trójbarwne
wykonuje pierwszorzędnie
Zakład Artyst. Chemigraficzny
Antoni Fiedler
POZNAŃ, Długa 11 I.

WYPRZEDAJĘ
po cenach niskich
OŁÓWKI
Jana Fabera, A. W. Fabera i inne.
KARTY DO GRY
fabryki C. L. Wüst, Frankfurt n./M.
N. MASKILEYSON
WARSZAWA
Nowolipki 18 - Tel. 407-54

WIELKOPOLSKA
CENTRALA PAPIERU
wł.: KAZIMIERZ ŁOGA
POZNAŃ
Słowackiego 18
Tel. 6689

Poleca wszelkiego rodzaju
PAPIERY PAKOWE w ROLACH i ARKUSZACH
i TEKTURY
wyrobów krajowych i zagr.
OFERTY NA ŻYCZENIE.

PIERWSZORZĘDNE
WIĄZARKI
DO CHRZTU ŚW.
WYKONUJE
ST. LITMANOWSKI
POZNAŃ, ŁAZARSKA 45.
Dla zaprowadzenia się wysyłam na łask. żądanie 1 tuzin sortowanych wiązarków za cenę 8,— zł franko w dom składom papieru.

GRAFIKA i POKREWNE ZAWODY

Stulecie Zgromadzenia Drukarzy w Warszawie.

Zgromadzenie drukarzy warszawskich obchodziło d. 30. października r. b. setną rocznicę swego powstania.

Uroczystość rozpoczęła się solennem nabożeństwem, odprawionem przez J. E. ks. biskupa Galla w katedrze św. Jana, w czasie której ks. kanonik Niemira wygłosił okolicznościowe przemówienie, podkreślając w niem zasługi drukarstwa w czasie niewoli.

Na nabożeństwo przybyły wszystkie cechy ze sztandarami, tworząc przez środek świątyni malowniczy szpaler. W prezbiterjum zaś przed głównym ołtarzem ustawiła się delegacja że sztandarami zgromadzenia.

Następnie, po nabożeństwie, uformował się pochód, który wyruszyl na grób Nieznanego Żołnierza. Po dwuminutowej ciszy na znak hołdu, złożono na płycie wspaniały wieniec z napisem „Nieznanemu Żołnierzowi Drukarze Warszawscy", poczem znowu zarządzono jednominutowe milczenie. Wreszcie, specjalna delegacja udała się do gmachu sztabu głównego, by umieścić podpisy w pamiątkowej księdze.

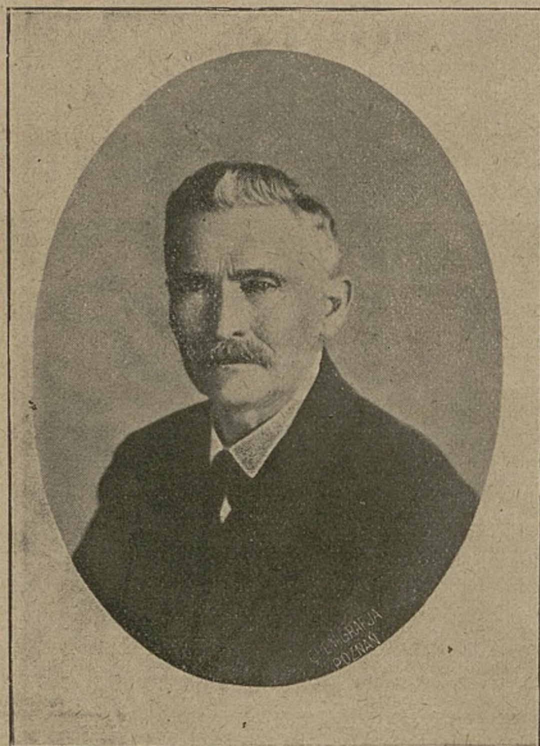
O godz. 11 i pół rano w sali Rady Miejskiej odbyła się uroczysta akademia, na którą przybyli przedstawiciele rządu, municypalności, organizacyj społecznych i kulturalnych, oraz pracownicy drukarscy i właściciele drukarń. Akademję zagaił p. Stanisław Orłowski, zapraszając na przewodniczącego starszego zgromadzenia p. Bogusławskiego. Przy stole prezydjalnym zasiedli pp.: Zduńczyk, Wiśniewski (Lwów), Manicius (Łódź), Gogolewski, Główczyński, Gryczyński i Borkowski.

Pierwsze przemówienie powitalne, nacechowane serdecznością i zapałem, wygłosił wicemarszałek Sejmu Gdyk, podkreślając znaczenie drukarstwa, jego zasługi i życząc mu jaknajwspanialszego rozwoju na przyszłość. Następnie przemawiali przedstawiciel M. S. Wewn. dr. Kirst, Min. Przem. i Handlu dr. Jung, Pracy i Opieki Społecznej mec. Ulanowski, ławnik Magistratu St. Zieliński, przedstawiciel rady połączonych gałęzi przemysłu graficznego Tad. Galewski, przedstawiciel Związku Księgarzy Stan. Arct, Tow. Bibljografów prof. Demby, rzemieślników-chrześcijan Pieniążkiewicz, cechu ślusarzy Wojtasiewicz i delegat Lwowa p. Wiśniewski.

Następnie na wniosek prezydjum postanowiono wysłać depeszę hołdowniczą do Prezydenta Państwa Mościckiego.

Akademmja zakończyla się referatami red. Dębickiego o rozwoju drukarstwa w kulturze polskiej i dr. Muszkowskiego o dziejach drukarstwa polskiego.

Wieczorem w lokalu pracowników handlowych odbył się koleżeński bankiet, który miał przebieg nad wyraz serdeczny i sympatyczny.

ś. p. **Kazimierz Skrzetuski**

Śmierć nieubłagana zabrała z grona naszego weterana sztuki graficznej i papierniczej, ś. p. Kazimierza Skrzetuskiego z Poznania.

Zmarły cieszył się, jeszcze za czasów zaborców zasłużonem uznaniem i szacunkiem: jako Polak był nieustępliwy nawet wobec władz i urzędów, które znając jego nieskazitelny charakter i niezłomną wolę, liczyły się z temi jego właściwościami.

Jego bujny, jowialny charakter, zaprawiony łagodną satyrą i humorem, zjednał Mu licznych przyjaciół i częstokroć chętnych słuchaczy.

Gdy padła myśl założenia Stowarzyszenia Papierników w Poznaniu, on jako jeden z pierwszych zapisał się do jego grona, będąc odtąd nieprzerwanie jednym z najczynniejszych i najruchliwszych jego członków.

Żegnaj nam na zawsze, zasłużony i miły Towarzyszu sztuki graficznej i papierniczej; pamięć Twoja w sercach naszych nigdy nie zaginie!

Redakcja
„Rynku Papierniczego"

Z zagadnień gospodarczych przemysłu graficznego.

Konsolidacja gospodarcza, dająca się zauważyć we wszystkich dziedzinach naszej wytwórczości, dokonywuje się stopniowo także w polskim przemyśle graficznym. Wiadomo jednak, że w tym właśnie kierunku dużo jeszcze mamy do odrobienia. Pozostawiam na uboczu fakt, że w warunkach pracy i płacy, jak również w dziedzinie cen za wyroby przemysłu graficznego panuje zupełny chaos, jeśli weźmiemy pod uwagę teren państwa polskiego, jako całość. Nie będę się również rozwodził nad kwestją panującej rozbieżności organizacyjnej, która nam uniemożliwia obronę interesów zawodowych wobec najwyższych władz państwa. Są to rzeczy zbyt dobrze znane i dyskutowane już niejednokrotnie, aczkolwiek stale aktualne.

Pragnę natomiast zająć się inną sprawą, która dla dalszego rozwoju sztuki graficznej w Polsce posiada niemniejsze znaczenie. Jest to kwestja należytego zaopatrzenia zakładów w maszyny i przybory drukarskie. Dla dobrze orjentującego się przedsiębiorcy jest rzeczą niewątpliwą, że rolę tę spełnić może tylko technicznie wyspecjalizowane i gospodarczo silne, zdrowe kupiectwo, którego zadaniem winno być

1. szukanie najkorzystniejszych źródeł zakupu bez względu na odległość dzielącą nas od kraju wytwórczego,
2. służenie właścicielom zakładów radą i pomocą w celu stosowania jaknajbardziej racjonalnych i nowoczesnych środków produkcji,
3. umożliwianie zakupu na dogodnych warunkach, bądź to przez wyjednywanie dla odbiorców kredytu u właściwych fabryk, bądź też przez finansowanie sprzedaży własnym kapitałem.

Zadanie to szczerze i objektywnie spełnić może tylko kupiec-Polak, którego interesy pokrywają się z interesami polskiego drukarstwa, nie zaś przedstawiciel-cudzoziemiec, będący pionierem gospodarczej ekspansji swojego narodu.

Nie pomniejszając wartości tego, co Niemcy zrobili na polu techniki graficznej, stwierdzić jednakże trzeba, że niemiecka produkcja maszyn w ostatnich latach nie bez pewnej dumy przyznaje się do korzystania ze wzorów przodującej na tem polu Ameryki oraz Anglji, pierwszorzędne zaś zakłady graficzne w Niemczech, których niemieckie imitacje pierwowzorów anglosaskich nie zawsze już mogą zadowolić, zaopatrują się w precyzyjne maszyny, sprowadzane bezpośrednio z wyżej wymienionych krajów. Dla kupiectwa polskiego otwiera się tutaj bardzo wdzięczne pole pracy, której celem winno być udostępnienie także naszemu przemysłowi graficznemu wysokowartościowych i jaknajbardziej konkurencyjnych maszyn, szczególnie zaś uwolnienie nas od dotychczasowej jednostronnej zależności od Niemiec. W wielu innych gałęziach naszego importu proces ten uniezależnienia się od naszego zachodniego sąsiada dokonał się już dawno z niemałą korzyścią dla nas samych, wystarczy wskazać chociażby na branżę samochodową. Proces ten naturalnie nie może się odbyć samorzutnie, ponieważ wyroby przemysłu niemieckiego zbyt silnie w Polsce są zaprowadzone, większość zaś kierowników zakładów graficznych do tego stopnia absorbuje praca zawodowa, że nie mają czasu ani możności zająć się szukaniem nowych i bardziej odległych źródeł zakupu. Jeśli zaś interes nasz gospodarczy w poszczególnych wypadkach sprzyja nawet kupowaniu fabrykatów niemieckich, winniśmy się domagać, aby dostawcą ich był bezwarunkowo Polak. Jest w istocie rzeczą niedopuszczalną, aby przemysł niemiecki mimo istnienia zjednoczonej Rzeczypospolitej nadal nas dzielił na Polskę „właściwą" (Altpolen — b. Kongresówkę i Galicję) oraz „niemiecką"

Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych
„RUCH"
Sp. Akc.
Warszawa, Aleje Jerozolimskie 63

poleca ze swoich składów po cenach hurtowych:
Papiery kancelaryjne i biurowe
Zeszyty szkolne
Przybory biurowe i szkolne
Ołówki krajowe
Papeterję zwykłą i ozdobną
Karty do gry
oraz wielki wybór POCZTÓWEK ARTYSTYCZNYCH jednokolorowych i wielobarwnych z widokami główniejszych miast naszych jak również o treści najrozmaitszej.
Specjalnej uwadze polecamy na sezon
KALENDARZE NAJROZMAITSZE
i POCZTÓWKI ŚWIĄTECZNE.

HURTOWY
SKŁAD PAPIERU
S. KÖNIGSTEIN
WARSZAWA
ELEKTORALNA 5.
Rok założenia 1886
Telefon 273-37, 7-02
REPREZENTACJE i SKŁADY:
ŁÓDŹ i WILNO

czyli czasową, przez którą rozumieć należy Pomorze, Poznańskie i Śląsk.

Przedstawicielstwa na tą dzielnicę Polski nie zakładają fabryki niemieckie na ogół ani w Poznaniu, ani też w Warszawie, lecz przeważnie w Berlinie, względnie w Gdańsku, przez co zapewniona ma być wieczysta przynależność gospodarcza tych ziem do Rzeszy Niemieckiej. Taktyka ta, w najwyższym stopniu uwłaczająca naszej godności narodowej, z punktu zaś widzenia państwowego i gospodarczego wybitnie nam wroga, winna się spotkać ze zdecydowanym oporem zainteresowanych przedsiębiorstw graficznych. Hasło solidarności narodowej po uzyskaniu własnego państwa nic nie straciło na swej żywotności, przybrało raczej tylko kształty bardziej realne. Wiadomo bowiem, że niema trwałej niezawisłości politycznej przy równoczesnem gospodarczem uzależnianiu się od wroga, jak również fikcją byłoby zjednoczenie polityczne narodu obok jednocześnie istniejącego rozbicia na polu ekonomicznem i zawodowem.

Posnaniensis.

DLA PRAKTYKI.

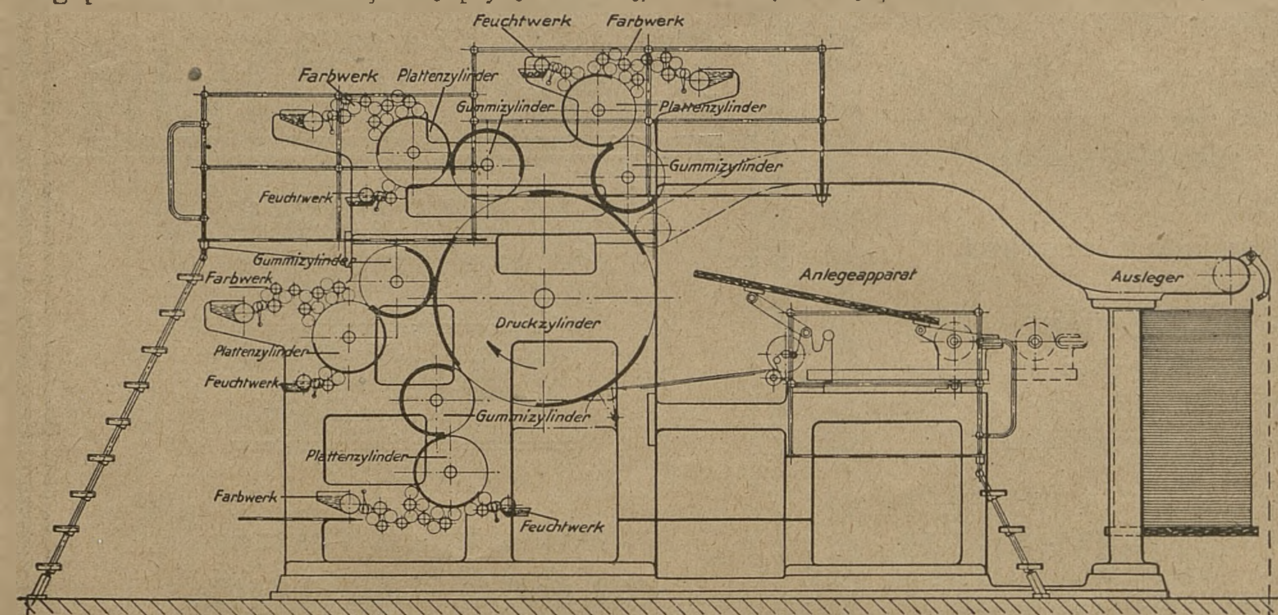
Cylinder formowy dla giętych płyt drukarskich. Przestrzeń na cylindrze płytowym, konieczna do zaciśnienia i dopięcia giętych płyt drukarskich tworzy się zwykle w ten sposób, że na obwodzie w kierunku długości cylindra umieszczone są małe korytkowate zagłębienia, w których są przymocowane końce giętej płyty drukarskiej. Przyczem jednak trzeba zwrócić uwagę przy drukowaniu z wałka, np. przy drukowaniu gazet, aby zagłębienie nie było zupełnie takie szerokie, jakim jest podwójny margines gazety. Umieszczenie przyrządu do zaciśnienia w tak wąskiej szczelinie jest bardzo trudne; dopinanie bardzo mozolne, często nawet niemożliwe. Aby temu zapobiec, dzieli się cylinder do napinania form, podług nowego wynalazku, w kierunku długości na kilka części, które są z sobą kolankowo połączone, przyczem służy oś cylindra jako czop kolankowy. Poszczególne części cylindra mogą takim sposobem, odpowiednio do wolnych przestrzeni pomiędzy nimi, zostać rozstawione, przez co płyta drukarska, umieszczona na obwodzie części cylindra i na dwóch ruchomo do siebie ułożonych częściach tegoż przymocowana, może zostać zaciśniona i dopięta. (Patent niem. 441.812, Kl. 15d. Fabryka pras szybkobieżnych Frankenthal Albert & Cie. Aktges. Frankenthal — Pfalz).

Sworzeń punkturowy do dokładnego nakładania arkuszy drukowanych w kilku kolorach na formy drukarskie. Dotychczas uskuteczniało się nakładanie arkuszy, które na formy drukarskie dokładnie padać musiały, aby arkusze odrukować dowolną ilością kolorów, przy druku na prasie ręcznej za pomocą igieł, wzgl. przez nakładanie na krzyżyki padu, do czego drukarz zawsze potrzebował wykwalifikowaną odpowiednio siłę pomocniczą. Nowy wynalazek opiera się na zastąpieniu i połączeniu dotychczas stosowanego przyrządu igiełkowania i krzyżyka padowego przez jeden przyrząd do nakładania, który się składa ze sworzni punkturowych, posuwalnych w każdym kierunku płaszczyzny drukowej, stanowiących wodzidła arkusza drukowanego. Korzyść techniczna nowego przyrządu w przeciwstawieniu do dawniej używanych

polega na tem, że raz nastawione położenie można szybko, pewnie i z zaoszczędzeniem jednej siły pomocniczej, nawet przy niekorzystnem oświetleniu, przy drukach następnych zachować. (Patent niem. 438.919, Kl. 15d, Emil Gerasch, G. m. b. H., Leipzig).

Płyty „Pantone" są dostarczalne. Anglik Ronald Trist, wynalazł rodzaj płyt, nadających się zarówno do druku wypukłego jako i płaskiego (offset). Tajemnica polega na fakcie, że płyty metalowe, amalgamowane rtęcią, nie przyjmują farby drukarkiej. Podług patentu Trista nikluje się płytę żelazną, na którą nakłada się pokład chromowanej emalji i kleju rybiego, kopjując negatyw i wywołując go. Obraz garbuje się, trawi chlorkiem żelaza itd. Dodając do farby drukarskiej 25 proc. rtęci, otrzymuje pierwsza właściwość nie przyjmowania farby na miejscach nie trawionych. Po długotrwałych pertraktacjach pomiędzy syndykatem wynalazcy a związkiem londyńskich fabrykantów kliszy, objął ostatni fabrykację płyt, o których mowa i dostarcza je bez jakiejkolwiek oplaty licencyjnej.

(Pytanie, czy niebezpieczeństwo zatrucia się rtęcią jest usunięte? — Red.).

Objaśnienie: Feuchtwerk: zwilżający; Farbwerk: kałamarz; Plattenzylinder: cylinder płytowy; Gummizylinder: cylinder gumowy; Druckzylinder: cylinder drukowy; Anlegeapparat: aparat do nakładania; Ausleger: wykładacz.

Rycina 1.

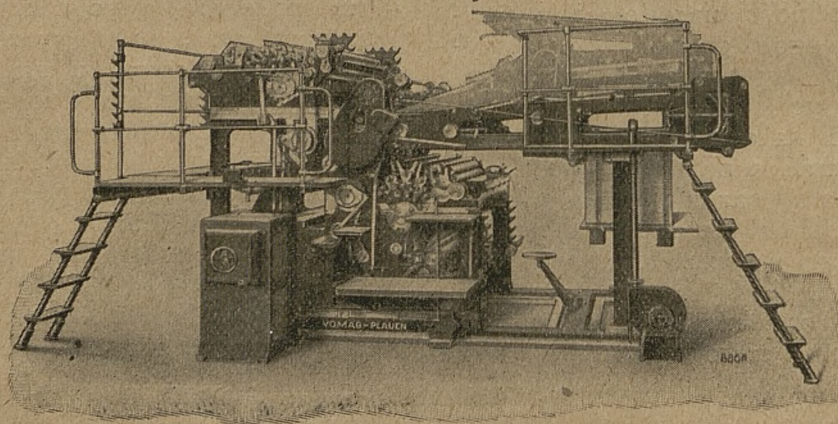
Czterokolorowa maszyna offsetowa o wysokiej sprawności z nakładaczem ark. „Vomag".

Na jedno- i dwukolorowych maszynach offsetowych, drukujących arkuszami, osiągnięto dotychczas wyniki bardzo znaczne. Jednak w dążeniach zwiększenia sprawności arkuszowych maszyn offsetowych, szczególnie do prac w druku trzy- i czterokolorowym, z absolutnie zgadzającym się padem, równością i zgodnością kolorowego obrazu, osiągnęła rekord Vogtländische Maschinenbau A. G. w Plauen ze zbudowaną w jej warsztatach czterokolorową maszyną arkuszową. (Patent niemiecki zgłoszony).

Konstrukcję maszyny wykazuje powyżej umieszczony rysunek Nr. 1.

Nałożone arkusze doprowadzają kołyszące się łapki przednie na wielki cylinder tłoczący, którego obwód podzielony jest na trzy płaszczyzny tłoczne. Na przednim brzegu płaszczyzn tłocznych znajdują się łapki, które chwytają arkusze i przytrzymują takowe podczas czterokolorowego druku. Wydrukowane arkusze zostają przeniesione za pomocą łańcuchowych łapek wozowych ponad stół wykładowy i dokładnie ułożone w stos na stole układowym. Stycznik reguluje automatycznie zniżanie się stołu.

Wokoło cylindra tłoczącego rozłożone są cztery tłocznie, składające się z cylindrów gumowych i płytowych o równem djametrze; do każdego należy aparatura zwilżająca i wzmocniony kałamarz, składający się z 4 wałków do nakładania farby.

Rycina 2.

Przyrząd, umożliwiający włączenie, wzgl. wyłączenie druku działa zawsze przy pierwszej tłoczni, poczem dopiero działają trzy tłocznie następne, tak że arkusze, przebiegające maszynę, wydrukowane są albo czteroma kolorami albo wychodzą zupełnie czyste. Prócz tego następuje włączenie wzgl. wyłączenie druku zawsze w kanale, t. z. tam, gdzie w momencie, włączenia wzgl. wyłączenia, płaszczyzna tłoczącą cylindra

NIE CENA —
LECZ WYDAJNOŚĆ I GATUNEK
są miarodajne przy wyborze farb. Pod tym względem
nie ustępują najlepszym markom zagranicznym farby
DRUKARSKIE
LITOGRAFICZNE
i OFFSETOWE
Chemicznej Fabryki Dr. Rattner
SP. AKC. W WARSZAWIE, UL. EM. PLATER 10. TEL. 15-42 i 69-05

gumowego nie styka się ani z płaszczyzną tłoczącą wielkiego cylindra tłoczącego, ani z płaszczyzną cylindra płytowego. To ułożenie wyłączenia wzgl. włączenia uniemożliwia tworzenie się makulatury.

Szybkość może zostać, z powodu małych objętości cylindrów, przy których t. z. bieg jałowy ograniczony jest do minimum, podwyższona do 4.000 obrotów cylindrów płytowych, tak że w przeciągu godziny przebiega maszynę i drukuje się w czterech kolorach 4000 arkuszy.

Maszyna ta nadaje się szczególnie do drukowania nakładów masowych kilkakolrowych druków jakościowych i do druku czterokolorowego.

Korzyści tej maszyny są następujące:

1. Osiągnięcie pod gwarancją dokładnego padu, ponieważ arkusz otrzymuje nadruk czterech kolorów pod jednym i tem samem zamknięciem łapek w jednym toku pracy.

2. Niezależność od pogody i temperatury, ponieważ powstające stąd zmiany w papierze podczas druku nakładu, na arkusz raz tylko przez maszynę przebiegający, wpływu na rejestr mieć nie mogą.

3. Wysoka sprawność, która wynosi wielokrotnie maszyny jednokolorowej, ponieważ drukuje ona, przy jednej szybkości cztery razy więcej aniżeli inna.

4. Możliwość dobrania i regulowania kolorów w taki sposób, że osięga się z góry odpowiednią tonację kolorów druku czterokolorowego drukowanych jeden na drugiem.

5. Osiągnięcie gotowych, wielobarwnie wydrukowanych arkuszy w jednym toku pracy.

6. Zaoszczędzenie 50 proc. płacy przy mniej-więcej cztery razy większej sprawności, zaoszczędzenie 50 proc. przestrzeni. Znaczna redukcja makulatury.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Zniżenie portorji za gazety w Danji. Na kilkakrotne podania związku duńskich wydawców gazet oświadczył minister ruchu, któremu podlegają poczty, że portorja za gazety zostaną od 1 stycznia 1928 r. znacznie zniżone.

Wystawa graficzna w Kopenhadze. W czasie od 9—19 marca 1928 r. urządza Towarzystwo Graficzne w Kopenhadze z okazji swego jubileuszu w salach Związku Przemysłowców wystawę graficzną. Lar.

Wspólna kampanja reklamowa duńskich drukarzy. Kopenhaskie Towarzystwo Graficzne zaakceptowało wniosek zarządu, urządzić szeroką, zbiorową reklamę za używaniem druków. W prasie kopenhaskiej ukażą się w czasokresie od października r. b. do marca roku 1928 — 80 ogłoszeń i w każdym miesiącu zostanie rozesłanych około 5000 broszur, które omawiają korzyści reklamowe za pomocą dodatków do gazet, reklamy pocztowej, ulotek itd. Towarzystwo spodziewa osiągnąć za pomocą tej reklamy podwyższenie zatrudnienia w drukarniach.

Związki graficzne w Danji postanowiły urządzić sobie w „Grafish Fällesroad" wspólną reprezentację, celem lepszego zastępowania wszystkich spraw, dotyczących przemysłu graficznego jako całości.

Kryzys papierowy w Italji. Zmniejszenie się objętości gazet, zamknięcie niektórych pism dziennych

o wielkim nakładzie, jakoteż kryzys w ruchu wydawniczym stanowią poważną klęskę dla papierni italskich. Dochodzenia statystyczne fabrykantów papieru wykazały, że produkcja tegoż obniżyła się o 15 proc., podczas kiedy zapasy się zwiększyły o 20 proc. Rozpowszechnianie pism antyfaszystowskich następuje z Francji w puszkach od sardynek. Graphicus.

Gazety w Kanadzie. Broszurka, wydana przez British and Colonial Press Ltd. w Toronto, zawiera stwierdzenie, że podczas 60-letniego istnienia kanadyjskiego związku państw (1867—1927) wzrosła liczba dzienników z 20 na 115, gazet ukazujących się dwa razy tygodniowo z 15 na 28, tygodników z 157 na 937, podczas kiedy z 18 pism wychodzących co trzy tygodnie, 7 tylko jeszcze pozostało.

Olbrzymi atlas. Na dziesiątym międzynarodowym kongresie geograficznym w Medjolanie, przedłożony został nowy międzynarodowy atlas italskiego klubu turystów. Praca nad nim pochłonęła przeszło 10 lat czasu. Kwestja pisowni nazw miejscowości w krajach obcych została rozwiązana w ten sposób, że przyjęty został język każdego poszczególnego kraju. Pięć specjalistów pracowało przez przeciąg dwóch lat nad zestawieniem rejestru, który zawiera przeszło 300.000 a obejmuje 300 stronic. Atlas waży 17 i pół funta.

Piśmiennictwo polskie w Stanach Zjednoczonych Północnej Ameryki. Pierwszy numer „Echa", organu Powszechnej Wystawy Krajowej 1929 w Poznaniu, podaje ciekawe szczegóły o dorobku kulturalnym i materjalnym Polonji amerykańskiej, z których podajemy dane, odnoszące się do piśmiennictwa polskiego w St. Zjednoczonych Ameryki Północnej.

I tak w r. 1921 Polonja amerykańska liczyła około 3 i pół miljona ludności, a majątek jej ruchomy i nieruchomy wynosił z górą 500 miljonów dolarów, czyli około 4 i pół miljarda złotych polskich.

Dzienników polskich wychodzi tamże 20, których dzienny nakład „Echo" podaje na tylko 42.000 egzemplarzy, którą to cyfrę uważać należy za błąd drukarski, i przyjąć raczej należy cyfrę 10-cio krotnie wyższą, czyli 420.000 egzemplarzy. Tygodników wychodzi 58, z poważną cyfrą 803.800 egzemplarzy, wreszcie miesięczników 12, których nakład wynosi 118.000 egzemplarzy.

W stosunku do Macierzy piśmiennictwo polskie w Ameryce, daleko szybciej się rozwinęło. mki.

PRZEGLĄD PATENTOWY.

Patenty zagraniczne.

Niemcy 15d, 20, Nr. 448.698 Mergenthalen Linotype Company Broocklin: **Przyrząd do odkładania do maszyn składających matryce i odlewających wiersze.** Zgł. 3. 6. 26.

Wzory zagraniczne.

Niemcy. Nr. 998.415, Helmut Sparbert, Kötschenbroda: „Szyna toczna dla cylindra tłoczącego przy płaskich tłoczniach pospiesznych". Zgł. 29. 4. 27. — Nr. 998.416, tenże: „Łożysko dla wału korbowego przy płaskich tłoczniach pospiesznych". Nr. 998.692, tenże: „Odłączenie mechanizmu, podającego farbę przy cylindrowych tłoczniach pospiesznych". Zgł. 1. 7. 27. — Nr. 998.693, tenże: „Odłącznik tłoku przy maszynach pospiesznych z cylindrem przystankowym". Zgł. 1. 7. 27. — Nr. 998.754, Alfred Rieger, Kötitz-Coswig, Bez. Dresden. „Automatyczny nakładacz arkuszy z kołyszącemi się dyszami ssącemi". Zgł. 16. 6. 27. — Nr. 998.755, tenże: „Maszyna do drukowania drukiem jednokolorowym o trzech cylindrach, wzgl. dla druku dwukolorowego". Zgł. 16. 6. 27. — Nr. 998.632, Schnellpressenfabrik A. G. Heidelberg: „Podstawa do maszyn pospiesznych". Zgł. 20. 6. 24.

WIADOMOŚCI z PRZEDSIĘBIORSTW.

Towarzystwo zakupów dla przemysłu graficznego S. A. w Warszawie odbyło nadzwyczajne walne zebranie w drugim terminie dnia 11. 10. r. b. o godz. 7 wieczorem w lokalu Zarządu, ul. Królewska 10.

Nasza Księgarnia Związku nauczycielskiego w Warszawie odbyła walne zebranie dnia 15 października r. b. w lokalu własnym przy ul. Marszałkowskiej 123.

„Gloria", drukarnia i litografja, Warszawa, ul. Solna 9, m. 10, właśc. Rozenberg i Ehrlich. Przedsiębiorstwo przestało istnieć (R. H. A. Warszawa XIII. 13).

„Bibljoteka Rodzinna" Ant. Bakelsa w Warszawie, Sienkiewicza 1. Wydawanie i sprzedaż książek własnego nakładu. Istnieje od r. 1927. Właśc. Antonius Cornelius Bakels, Warszawa. (R. H. A. Warszawa XXII. 352).

B. Wierzbicki i Ska, Zakłady Graficzne, Warszawa, Chmielna 51. Wspólnicy komandytowi ze Spółki wystąpili, cedując swe udziały na rzecz wspólniczek firmowych Wandy Suchodolskiej i Haliny Włoszczewskiej. (R. H. A. Warszawa X. 33).

„Prasa", Towarzystwo Wydawnicze. S. A. Warszawa. Na nowych członków Zarządu wybrani zostali Zygmunt Łempicki i Piotr Drzewiecki, obaj z Warszawy. (R. H. B. Warszawa XII. 2488).

Stołeczne Towarzystwo Wydawnicze, Sp. z ogr. odp. Warszawa, Hortensja 6. Celem spółki jest wydawnictwo i druk gazet, tudzież innych pism perjodycznych i książek, rozmnażanie sposobem mechanicznym lub chemicznym utworów literackich i artystycznych oraz handel w tym zakresie. Prowadzenie kupna i sprzedaż drukarni, zakładów litograficznych i innych tego rodzaju przedsiębiorstw, jak również biur ogłoszeń, agencji prasowych i biur prasowo-informacyjnych. Kapitał zakładowy wynosi 25.000 złotych, podzielony na 1250 udziałów, całkowicie wpłacony. Zarządcami są Marjan Szydłowski, dr. Władysław Włoch, obaj z Warszawy. Tadeuszowi Grodzkiemu z Warszawy udzielono prokury. (R. H. B. Warszawa XVIII. 3444).

„Kurjer Świetlany" Romana Aprilla w Warszawie, Jerozolimska 33. Przedsiębiorstwo reklamowe. (R. H. B. Warszawa XXII. 361).

Książnica Atlas. Zjednoczone Zakłady kartograficzne i wydawnicze, Sp. Akc. Kapitał akcyjny wynosi 2.625.000 zł, rezerwowy 222.218 zł. Czysty zysk 99.326 złotych.

Bibljoteka Polska, Instytut wydawniczy w Warszawie, Sp. Akc. Kapitał zakładowy 500.000 zł, zasobowy 441.689 zł, amortyzacyjny 353.321 zł, wierzyciele 745.699 zł. Straty za rok obrachunkowy 2.259.020 zł.

M. Arct, Zakłady wydawnicze, Sp. Akc. Kapitał zakładowy 1.000.000 złotych, zasobowy 254.564 zł, amortyzacyjny 129.394 zł, zysk do podziału 70.834 zł,

BIBLJOTEKI
składane
od najmniejszej
do największej
dostarcza firma
Stanisław Skóra i Ska
POZNAŃ
Aleje Marcinkowskiego 23

BACZNOŚĆ!

WYTWÓRCY
PUDEŁEK i KARTONAŻY!

Pozwalamy sobie niniejszym zwrócić uwagę P. T. że jedynym naszym upoważnionym Reprezentantem na Rzeczpospolitę Polską jest p. N. Monderer w Krakowie przy ul. Kazimierza Wielkiego 21 - Telefon 34-45 Skrzynka poczt. 124 - do którego prosimy się dla porady fachowej z całem zaufaniem zwracać.

Sächsische Cartonnagenmaschinen A. G.
Dresden A - 16
Saska fabryka nowoczesnych urządzeń dla przeróbki papieru i tektury S. A.

WIĄZARKI
z woskowemi jak i reliefowemi figurkami w gustownem wykonaniu od złotych 7,20—24,00 za tuzin poleca
F. KOSTRZYŃSKI
Hurtowy skład papierów luksusowych
WYTWORNIA WIĄZAREK
Poznań, ul. 27 Grudnia 10 I.
Rok zał. 1903 Telefon 27 77 P. K. O. 200 367
Na życzenie wysyłam kolekcję próbną za zł 9 za zaliczką.

LEON BLUMENFRUCHT
Wiedeń I., Tuchlauben 17
Telef. 69 158, 72 814. :: Telegr.: Elbepappen, Wien.

MASA DRZEWNA dla fabryk papieru, w stanie suchym i mokrym.
TEKTURA biała i bronzowa, ręczna i maszynowa.
TEKTURA FILCOWA do podstawek dla piwa.
BIBUŁA DO ATRAMENTU wszelkiego rodzaju.

z którego pokryto część strat za rok 1925 w wysokości 26.834 zł i inne wydatki, a pozostałość dawnych strat zł 150.172 została pokryta z kapitału zasobowego.

Drukarnia Katolicka w Poznaniu, Sp. Akc. przy kapitale 240.000 zł, rezerwy 24.000 zł, wykazuje straty 19.578 zł, które pokryto z funduszu rezerwowego.

Drukarnia Robotników Chrześcijańskich, Tow. Akc. w Poznaniu, wykazuje przy kapitale 130.000 zł straty 18.447 zł.

Drukarnia Dziennika Poznańskiego. Kapitał akcyjny 120.000 złotych, rezerwowy 34.010 zł, nadzwyczajna rezerwa 55.724 zł. Zysk 15.096 zł.

„Concordia“, drukarnia w Poznaniu, Tow. Akc. Kapitał akcyjny 425.000 zł, fundusz rezerwowy 59.500 złotych, amortyzacyjny 1.899 zł, czysty zysk 64.146 zł. Podział nie wykazany.

„Lech“, drukarnia akcyjna w Gnieźnie. Kapital zakładowy 100.000 zł, amortyzacja 20.423 zł. Czysty zysk 13.437 zł.

„Rom“, Sp. Akc. wydawniczo-drukarska w Wilnie. Kapitał zakładowy 102.000 zł. Wynik: strata 66.957 zł. Na pokrycie częściowe zużyto kapitał zasobowy, resztę strat pokryją akcjonarjusze z własnych funduszów w terminie 6-miesięcznym.

„Polonia“, Śląskie zakłady graficzne i wydawnicze, Tow. Akc., Katowice, ustala kapitał akcyjny na 46.760 zł, oraz wierzytelnością posła Korfantego 500 tysięcy złotych, podzielonych na 500 akcyj po 1.000 zł, z których 200 sztuk imiennych uprzywilejowanych, reszta na okaziciela.

Strzelczyk, Grabski i Ska, Zakład artystyczno-graficzny, Sp. z o. odp. Warszawa, Elektoralna 41. Kapitał zakładowy 5.000 zł, podzielony na 100 udziałów, całkowicie gotowizną wpłacony. Zarządcami są: Sylwester Strzelczyk, Roman Linkowski, Konstanty Grabski, wszyscy z Warszawy. (R. H. B. Warszawa XXVIII. 4627).

Drukarnia Kujawska, Sp. Akc., Inowrocław odbyła dnia 6 października swe zebranie w lokalu spółki. Na porządku dziennym były: sprawozdanie, wybory.

„Głos Prawdy“, Wojciech Stpiczyński, Warszawa, Nowy Świat 22. Prokura Karola Stamirowskiego ustała. (R. H. A. Warszawa XXI. 204).

Trzaska, Ewert i Michalski, Wydawnictwo i Księgarnia, Sp. Akc. w Warszawie. Kapitał zakładowy

wynosi 126.000 złotych, podzielonych na 8400 akcyj całkowicie wpłaconych. Postanowiono podwyższenia kapitału zakładowego o dalsze 42.000 zł drogą II. emisji złotowej na 2.800 sztuk akcyj nowych. (R. H. B. Warszawa VII. 1205).

Sosnowieckie Zakłady Graficzne, S. A. w Warszawie sfuzjowały się z S. A. „Nasz Sklep" w Warszawie z całemi aktywami i pasywami przedsiębiorstwa. (R. H. B. Warszawa VIII. 1299 — B. XXXIV. 5229).

Pomorskie Zakłady Graficzne — W. Fabjański, Świecie n/W. W rejestrze handlowym A. przy Sądzie Powiatowym w Świeciu zapisano w dniu 15. 9. 27. firmę Pomorskie Zakłady Graficzne W. Fabjański w Świeciu, Mickiewicza 1.

ODPOWIEDZI REDAKCJI.

A. w Toruniu. Jak WPan widzi, z podziękowaniem zużyte. Dziękujemy uprzejmie i prosimy o dalsze.

J. H. w E. Czas składania ozdobionych czterech stron formatu podanego obliczamy na 18 godzin.

K. S. w M. Aparat do odlewania czcionek „Typofix" dostarcza fabryka maszyn Fritz Liers, Berlin Lichtenberg, Kietzer Weg 15.

Br. S. Sz., Warszawa. Dziękujemy uprzejmie za artykuł, który zamieszczamy in extenso i prosimy o dalsze.

INTROLIGATORSTWO = KARTONIARSTWO

Powszechna Wystawa Krajowa.

Jak wiadomo w r. 1929 odbędzie się w Poznaniu pierwsza po wojnie ogólnopolska, powszechna wystawa krajowa, w której książka, zdaniem naszem, powinna być godnie reprezentowana. Czy nie byłoby wskazane pomyśleć o wspólnem stworzeniu „Pałacu książki" na terenie wystawy ?

Mając na względzie konieczność nawiązywania i utrzymywania stałego kontaktu pomiędzy Powszechną Wystawą Krajową, a całem społeczeństwem, Powszechna Wystawa Krajowa przystąpiła do wydawania własnego organu, pod tytułem „Echo Powszechnej Wystawy Krajowej". Pierwszy numer tego organu ukazał się z datą 1 października r. b. Powszechna Wystawa Krajowa zaprosiła wybitnych przedstawicieli życia społecznego kraju oraz emigracji polskiej zagranicą, w liczbie 100 osób, do współpracy z „Echem" w charakterze korespondentów, z działu literatury, sztuki, przemysłu, handlu, rzemiosła, sportu, turystyki, wychowania fizycznego i t. d. Celem „Echa Powszechnej Wystawy Krajowej" będzie zaznajomienie społeczeństwa z zagadnieniami wystawowemi wogóle i zagadnieniami, odnoszącemmi się do samej Powszechnej Wystawy Krajowej, wreszcie stałe informowanie zainteresowanych o postępujących pracach Wystawy. Narazie „Echo" ukazywać się będzie co miesiąc: w miarę zbliżania się terminu otwarcia Wystawy, odstępy czasu zostaną zmniejszone. Pismo mieć będzie formę broszurowanego zeszytu o sztywnej kolorowej okładce, o średnich rozmiarach i licznych ilustracjach. Nakład „Echa Powszechnej Wystawy Krajowej" wynosić będzie około 10.000 egzemplarzy.

(Kurjer Księgarski).

Papiery maczane.

Sztuka marmurkowania papieru jest pod względem literatury, jak wogóle cała literatura fachowa u nas, bardzo zaniedbana, a pisma, na łamach których traktuje się zawodowe sprawy introligatorstwa, milczą wogóle o niej.

Znaną jest rzeczą, że marmurkowanie jest z prac specjalnych zawodu introligatorskiego najtrudniejszą; żadna praca nie jest połączona z takimi nieprzewidzianemi trudnościami i przypadkami, nie mówiąc wcale o wpływach zewnętrznych, jak zmiana powietrza, temperatury, twardość wody itd.

Każdy wyćwiczony, samodzielny i sprawny marmurkarz jest na pół chemikiem. Niejeden roześmieje się na te moje wywody i powie, że twierdzę trochę za wiele; pozostawiam mu to do woli, jednak racji on mieć nie będzie nigdy. Niech tylko ktoś spróbuje (wykluczam z góry brzeg marmurkowany) marmurkować papier w rozmiarach 50×70 cm w większych nakładach. O traktowaniu podkładu i farb nie będę mówił, tylko o tem, że wszystkie arkusze winny wypaść równo, że farba na nich winna się trzymać, że trzeba stosować środki pomocnicze, jako to kreozot, olej skalny, ałun, spirytus mydlany itd. Zdarza się, że przy pewnych dodatkach nie można uzyskać więcej niż dziesięć arkuszy równych. Nie trzeba zapominać o tem, że niektóre dodatki się zgęszczają, inne się ulatniają. Papier użyty do marmurkowania winien być odpowiednio spreparowany. Każdy arkusz winien być oryginałem. Nie jest to zależnem jedynie od spokojnej ręki i wprawionego oka, lecz należą do tego długie i mozolne doświadczenia. Są one rodzaju indywidualnego, a marmurnicy zachowują je jako tajemnicę, co jest bardzo błędnem i potępienia godnem.

W czasach dzisiejszych jest marmurkowanie znacznie ułatwione. Farby dostarczają odnośne fabryki gotowe. Dotychczas sprowadzaliśmy farby do marmurkowania z zagranicy, lecz dowiedziałem się, że w kraju rozpocznie wytwórnia farb introligatorskich, niczem nie ustępująca farbom zagranicznym, swą działalność. Taksamo stosuje się dziś zamiast tregakanty mech karagen do przyrządzenia podkładu, a żółć wołową otrzymać można dziś gotową do użycia.

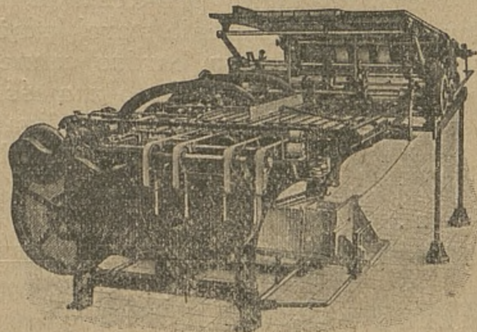
Słowa moje mają być tylko podnietą, aby w przyszłości sztukę marmurkowania więcej pielęgnować, niż dotychczas. Ta sztuka zasługuje szczególnie na to. Trudności związane z wykonaniem jej nie powinny nas zrażać — one się bardzo opłacą. Jeśli będziemy w przyszłości marmurkowanie tak zaniedbywać, jak to dziś czynimy, to niedługo ta stara sztuka, wynaleziona przez zakonników, zupełnie zaniknie, a marmurki grzebieniowe wykonywać będą tylko fabryki ksiąg handlowych, ozdabiając brzeg tychże.

Niechaj nikt nie twierdzi, że papiery marmurkowe nie są dziś modne. Odpowiadają one zupełnie dzisiejszemu kierunkowi gustu, bo można wykonać nietylko marmurki w kolorach uzgodnionych i zobopólnie nastrojonych, lecz także w kolorach najjaskrawszych i krzyczących, jako też śliczne wzory fantazyjne z wielką plastykę.

Nakładcom trzeba więcej, aniżeli dotychczas ofia-

Maszyny i przybory

dla przemysłu graficznego, introligatorskiego i pudełkarskiego

Automatyczna Maszyna do falcowania arkuszy „Preusse" z aparatem-Rotary do nakładenia od największych do najmniejszych formatów.

poleca po cenach fabrycznych i na dogodnych warunkach

HILARY JUNGERMAN

Warszawa, Miodowa 23. Telefon 148-84

Przedstawiciel Fabryk:
Johannisberg w Geisenheimie
Preusse & Co. A.-G. w Lipsku
August Fomm w Lipsku

Wszelkie maszyny stale na składzie! Kosztorysy na żądanie!

ŚWIATOWEJ SŁAWY FABRYKA FARB

E. T. GLEITSMANN

W DREZDNIE

Mam stale na składzie i to wszelkiego rodzaju

FARBY GRAFICZNE

Drukarskie
Litograficzne
Offsetowe

SPECJALNOŚĆ

FARBY DIAMANT

STEFAN KOCZOROWSKI - POZNAŃ

STASZICA 20. TELEFON 29-06

rować papiery maczane, a bibljofilowie chętnie biorą książki, oprawione w takie papiery.

Jak powyżej zaznaczyłem, w krótkim czasie nie będzie żadnego marmurkarza, jeśli ogół fachowy się nie zainteresuje więcej marmurkowaniem. Pozostanie ich może kilku w fabrykach ksiąg handlowych, ale reszta wymrze. Drobny zastęp, jaki dziś jeszcze zajmuje się marmurkowaniem, nie wchodzi wcale w rachubę. Szczególnie w szkołach fachowych i dokształcających należałoby poświęcić kwestji tej więcej uwagi. Uczniom nie winno się pokazywać marmurkowania jako rzecz obojętną i zabawkę. Z góry trzeba zaznaczyć, że nie każdy nadaje się do wykonania tej sztuki. Należy do tego w pierwszym rzędzie poczucie barw i fantazja, przyczem nie należy zapominać o najskrupulatniejszej czystości, wytrwałości i spokoju. Marmurkowania można jednak nauczyć się samemu przy pomocy dobrych wskazówek, prócz tego jednak wymaga nauka taka b a r d z o d u ż o p i l n o ś c i i trudu. „Bez pracy nie będzie kołaczy".

Ogłaszać będę na tem miejscu moje osobiste doświadczenia przy marmurkowaniu i chętnie udzielać będę początkującym bezpłatnych porad.

L u d w i k K a ź m i e r z.

O wyglądzie książki.

Ośmdziesięcioletni Goethe pisał: „Nie widząc oblicza osoby, a przynajmniej jego podobizny, nigdy się nie wie, z kim się ma do czynienia". Zdanie to często przychodziło mi na myśl przy czytaniu utworów poetów lub myślicieli.

Dzieła ich, jako całość, oraz wszelkie szczegóły, nabierają życia, budzą uczucia bardziej uchwytne, jeżeli mogę myśl twórcy czytać w linjach jego oblicza. Więcej nawet: mając przed sobą obraz autora, mogę rozpoznać, czy człowiek ten w czynach swoich, w myślach, w życiu może stanąć poza swojemi słowami, czy dzieło to wyszło z poetyckich uczuć lub zasadniczej, przewodniej myśli własnego życia. A więc: dajcie książce podobiznę jej twórcy.

Czytając dzieła naukowe, czy artystyczne wrażenia i opisy krajobrazów, którym nie towarzyszą odpowiednie ilustracje, przyjmuję oczywiście podany rzeczowy materjał. Nie powstaje jednak we mnie wewnętrzny obraz. Olbrzymia jest różnica czytać o wyniosłych szczytach gór lub miękkiej falistej linji wzgórz, a widzieć, opisywaną ich podobiznę. Linja, tworząca obraz, i ta przestrzeń, zaklęta w linję, i to coś z atmosfery, co się udziela przy cichej kontemplacji widoku — dać może tylko obraz — nie słowa. Dajcie więc takiej książce odpowiednie ilustracje.

Pozwólcie zespolić się w zgodnym akordzie ilustracji i słowu. J. H. (Przegląd Księgarski).

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Związek niemieckich fabrykantów tektur ręcznie fabrykowanych. Cały szereg niemieckich fabrykantów ręcznie fabrykowanych tektur złączył się w związek. Kapitał zakładowy wynosi 100.000 mk. niem. Celem złączenia jest wprowadzenie stałych stosunków na rynek tektur ręcznych i zaopatrzenie odbiorców w towar, stojący na wyżynie zadania.

Kobieta w introligatorstwie. „Journal f. Buchbinderei" pisze, że znanym jest ogólnie wysoki sto-

sunek procentowy kobiet, zatrudnionych w przedsiębiorstwach introligatorskich w Niemczech. Że kobieta ma wielki udział w przemyśle graficznym i przerabiającym papier, widzimy z wyników przemysłowego spisu przedsiębiorstw z r. 1925, które Państwowy Urząd Statystyczny w Niemczech obecnie ogłasza. Otóż zatrudnionych było w r. 1925 w przemyśle papierniczym i reprodukcyjnym 192.200 czynnych kobiet, co równa się 33,7% wszystkich, w tym przemyśle pracujących osób.

Najwięcej pokupne książki. Na wzór przez angielskie i amerykańskie organizacje księgarzy publikowanych list „Best-Seller", zamierza „Literarische Welt" wydawać co miesiąc spis najwięcej pokupnych książek. Za wrzesień były nimi następujące: Hesse: Der Steppenwolf (Wilk stepów"), Alfred Neumann: Der Teufel („Djabel"), Gunnar Gunnerson: Die Leute auf Borg („Ludzie na Borg'u"), Galsworthy: Der silberne Löffel („Srebrna łyżka"), Galsworthy: Jenseits („Drugi Świat"). rz.

Położenie introligatorni w Austrji. Zużycie wyrobów introligatorskich, szczególnie ksiąg handlowych zmiejsza się stale, a w otwartym ruchu handlowym daje się bardzo odczuwać konkurencja więzień. Przemysłowcy uskarżają się, że podczas kiedy książki oprawione wprowadza się do Austrji wolne od cła, ważne surowce introligatorskie zostają oclone. Pogloski wieszczą, że podczas rewizji taryfy celnej i jej uproszczenia, ma nastąpić i w tym kierunku zmiana. W interesach eksportowych małe firmy nie biorą udziału, a większe firmy, pracujące dla nakładców zagranicznych robią dobre interesy. Obecnie eksportuje się wyłącznie luksusowy wyrób austrjacki, jednak w ilości niedostatecznej. Pomimo to jest dziś położenie introligatorni austrjackich korzystniejsze niż w roku ubiegłym i na początku roku bieżącego, ponieważ zwrot podatku obrotowego w eksporcie oraz obniżenie tegoż podatku na niektóre wyroby, stosowanych od początku kwietnia r. b., wpłynęły korzystnie na ilość zatrudnionych sił roboczych oraz na zbyt. (Pap. Ztg.).

Cło na książki oprawne w U. S. A. Podług najnowszych rozstrzygnięć celnych w Stanach Zjednoczonych Północnej Ameryki, są wszelkie druki w obcych językach, jako też druki angielskie, wykonane przed więcej, aniżeli 20 laty, wolne od opłat celnych. Jeśli ostatnie jednak są nowo w skórę oprawione, wynosi cło na nie 30% ich wartości. rz.

NOWOŚCI.

Każdy swoim własnym cenzorem. W nowym romansie, który napisał Upton Sinclair p. t. „Petroleum" uznała cenzura amerykańska niektóre miejsca po wydrukowaniu książki za „niemoralne" i spowodowała zadrukowanie tychże. Obecnie ukazało się w nakładzie Malik w Niemczech nieskrócone wydanie niemieckie dzieła tego. Zawiera ono znak do czytania w formie zielonego liścia figowego z następującym sposobem użycia: „Czytelnikowi cnotliwemu zezwala się, aby miejsca, które mogą się dla niego stać niebezpiecznemi, w ostatecznym razie zakrył niniejszym liściem figowym".

NOWE WYDAWNICTWA.

Restaurowanie starych książek. (Das Restaurieren alter Bücher). Paul Adam, Düsseldorf. Nakład Wilhelm Knopp, Halle a. d. S. Cena broszur. 2,40 mk. n.

O tem, jak się restauruje stare książki, czytamy często w pismach fachowych, jednak wskazówek rzeczywistych, jak trzeba książki takie traktować, aby ukazały się w swej szacie pierwotnej, nie posiadamy dotychczas jeszcze w zwięzłem opracowaniu. Autor zebrał, stosując się do życzenia kolegów po fachu, swe bogate doświadczenia w tym kierunku i złożył je w dziełku wyżej nazwanem, podkreślając, że byłoby błędnem, starać się o upiększenie starej książki. Wskazówki, których on udziela, są bardzo cenne dla każdego fachowca i dziełko to powinno znaleść swe miejsce w bibljotece fachowej każdego introligatora.

Nabyć można powyższe dziełko w Red. „Rynku Papierniczego" za zł 5,30. Koszta portorji i zaliczenia wynoszą 1,— zł.

O prawie prasowem.

CZĘŚĆ III.

O postępowaniu i odszkodowaniu.

Rozdział II.

(Ciąg dalszy).

O odszkodowaniu za zajęcie druku.

Art. 91. Jeśli nie orzeczono prawomocnie konfiskaty zajętego druku, a zajęcie ustało, poszkodowany może żądać od Skarbu Państwa odszkodowania, jednak nie powyżej wysokości rzeczywiście poniesionych kosztów na wydanie druku.

Jeśli zajęcia dokonano na wniosek oskarżyciela prywatnego, od niego należy się poszkodowanemu to odszkodowanie.

Będzie ono dochodzone w trybie postępowania dla spraw cywilnych.

Skargę powodową można wnieść jedynie w ciągu sześciu miesięcy od ustalenia zajęcia, a jeśli w toczącem się jeszcze postępowaniu może zapaść orzeczenie o konfiskacie — w ciągu sześciu miesięcy od ukończenia tego postępowania.

CZĘŚĆ IV.

Przepisy tymczasowe i końcowe.

Rozdział I.

Przepisy karne dla poszczególnych obszarów prawnych.

Art. 92. Na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny 1903 r., wprowadza się przepis następujący:

„Winny podburzania w druku do popełnienia występku lub wykroczenia, jeśli czyn nie stanowi przestępstwa zagrożonego cięższą karą, — będzie karany aresztem i grzywną do tysiąca złotych, lub jedną z tych kar".

Art. 93. Na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny 1871 r., wprowadza się następujące postanowienia:

1. Nawiązkę z powodu wyrządzonej krzywdy moralnej, przewidzianej w art. 52, można przyznać niezależnie od odszkodowania lub wyłączającej jej nawiązki, należnych na zasadzie innych ustaw.

2. Kto wychwala w druku przestępstwo — jeśli czyn nie stanowi przestępstwa zagrożonego cięższą karą — będzie karany więzieniem do sześciu miesięcy i grzywną do tysiąca złotych, lub jedną z tych kar.

KALENDARZ TERMINOWY 1928

WRZESIEŃ

NIEDZIELA **2** Stefana kr.	Słońca: wsch. 5.16 zach. 18.43 Księżyca: wsch. 20.05 zach. 7.50
PONIEDZIAŁEK **3** Szymona Słupn.	
WTOREK **4** Rozalji pn.	
ŚRODA **5** Wawrzyńca Justyn.	
CZWARTEK **6** Zacharjasza pr.	
PIĄTEK **7** Bł. Melchiora Grodz.	
SOBOTA **8** *Narodzenie NMP.*	

Tydzień 36.

WYDAWNICTWO

KAPELA

W POZNANIU
Wrocławska 18

KALENDARZ

blok 14 × 24 cm, papier piśmienny, wykonanie w dwóch kolorach, nadzwyczaj starannny druk

ŚCIANKA

format 23 × 34 cm, gruba tektura z podstawką i wycięciem do przekładania kart, nadzwyczaj efektowna w dwóch kolorach wykonana

Oferty na żądanie.

O rychłe zamówienia uprasza się.

Art. 94. Przewidziane w art. 35, grzywna dodatkowa lub podwyższenie grzywny, nie mają wpływu na kwalifikację przestępstwa, jako występku lub wykroczenia (§ 1. k. k. 1871 r.), którą ustalić należy według wysokości kar, przewidzianych w ustawach karnych, określających dane przestępstwo.

Według tych samych zasad ustala się właściwość sądową (§ 27 ustawy o ustr. sąd. 1877 r.).

Art. 95. Przez karę pozbawienia wolności, o której mowa w niniejszem rozporządzeniu, należy rozumieć:

1. w wymiarze do sześciu tygodni — areszt;
2. w wymiarze powyżej sześciu tygodni:
   a) na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny 1903 r. — więzienie (art. 3 przep. przech. z dnia 2 sierpnia 1917 r. do kodeksu karnego 1903 r., Dz. Urz. Dep. Spraw T. R. S. Nr. 1, poz. 6);
   b) na obszarze, na którym obowiązuje ustawa karna 1852 r. — ścisły areszt (§ 245 u. k.).
   c) na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny 1871 r. — więzienie (§ 16 k. k.).

Art. 96. Na obszarze, na którym obowiązuje ustawa karna 1852 r., przestępstwa, przewidziane w części II. w rozdziale II. oraz w art. 58, 59 części II rozdziału III, są występkami, inne przestępstwa, przewidziane w części II w rozdziale III są wykroczeniami.

Art. 97. Przepis art. 155 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. w przedmiocie wprowadzenia w życie na obszarze Rzeczypospolitej ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z dnia 5 lipca 1912 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 368) oraz § 264 wojskowej procedury karnej zachowują moc obowiązującą w dotychczasowym zakresie. (C. d. nast.).

WYSTAWY i TARGI

Powszechna Wystawa Krajowa interesuje żywo zagranicę. Dzięki naszym zagranicznym placówkom dyplomatycznym i konsularnym, które bez wyjątku zajęły stanowisko bardzo życzliwe wobec tego potężnego wysiłku narodowego, jakim jest Powszechna Wystawa Krajowa — rośnie i zagranicą z dniem każdym zainteresowanie się sprawą tej walnej rewji polskiej pracy i twórczości. W kilku krajach powstały już nawet specjalne komitety, które spełniać będą rolę pośredników pomiędzy kierownictwem Powszechnej Wystawy Krajowej a społeczeństwem tamtejszem.

Komitet taki istnieje już np. w Czechosłowacji i rozwija żywą działalność: tutaj inicjatywę dał Konsulat Rzeczypospolitej Polskiej w Morawskiej Ostrawie. — Wiele zainteresowania okazuje także Grecja, Turcja, Rumunja — i z uznaniem podnieść należy współpracę ośrodków życia polskiego z zamierzeniami i celami organizatorów PWK.

Również w. m. Gdańsk, które wszakże łączy z Polską unja celna i wspólność tylu najżywotniejszych interesów, objawia chęci żywe zapoznania się z postulatami PWK. Wynika to z głosów prasy gdańskiej, która i tam, jak wszędzie, jest najlepszym barometrem panujących w społeczeństwie prądów.

Miasta polskie — a Powszechna Wystawa Krajowa. Obrady przedstawicieli Związku Miast Polskich odbyte świeżo w Poznaniu w jednym swym punkcie zajmowały się również kwestją Powszechnej Wystawy Krajowej. Referat, wygłoszony przez dr. Wachowiaka, naczelnego dyrektora PWK., zapoznał liczne grono gości z tem najaktualniejszem obecnie zagadnieniem ogólno-polskiego życia i wywołał zrozumiałe zainteresowanie.

Uchwalono rezolucję, zmierzającą do zobowiązania miast polskich, by wszystkie bez wyjątku poparły wielkie dzieło o narodowej i gospodarczej doniosłości. Jest to niewątpliwem, skoro w szeregach reprezentantów Związku Miast znajdują się osobistości, głęboko i rozumnie doceniający ważność zadania, jak Suligowski, Słomiński, Drzewiecki.

Ruch w przemyśle na rzecz Powszechnej Wystawy Krajowej. Związki przemysłowe coraz energiczniej i coraz ogólniej poczynają przejmować się swym udziałem w Powszechnej Wystawie Krajowej. Głębokie zrozumienie ważności sprawy ze strony prezesa i posła dr. Andrzeja Wierzbickiego jest równocześnie rękojmią, iż zechce on wywrzeć swój wielki wpływ w licznych organizacjach przemysłowych i zachęci je do równie czynnego zakrzątnięcia się około tak ważnej dla całokształtu dzieła — współpracy.

Związek zawodowy papierni polskich już oświadczył się z gotowością wybudowania własnego pawilonu, oraz zamierza do tej akcji przyciągnąć także przemysł, przerabiający papier. W ten sposób zwiedzający uzyskaliby pogląd na całość tej gałęzi produkcji, co jest najwięcej celowym sposobem przekonania o jej poziomie i wielostronności.

POSZUKIWANE ŹRÓDŁA ZAKUPU

W rubryce tej zamieszczamy poszukiwane źródła zakupu **bezpłatnie**. Za nadesłaniem 20 groszy na ofrankowanie listu i powołanie się na numer niniejszej rubryki, podajemy adres poszukującego. Nie pośredniczymy jednak przez dalsze wysyłanie ofert i wzorów.

Poszukuje się dostawców wzgl. fabrykantów na:

10. Kołomyja. Matryca (spód do wyginania drutu) do maszyny introligatorskiej, szyjącej drutem.
18. Rybnik (G. Śl.). Dziurkacze do przymocowania wprost do segregatorów.
20. Kraków. Torebki papierowe różnych gatunków i jakości. (Uprasza się wszystkie fabryki torebek papierowych o podanie adresów).
21. J. J. Rafja biała i kolorowa.
22. J. J. Przyrządy introligatorskie w Poznaniu.
23. Lwów. Wytwórnia kartonów. Papier bezdrzewny oraz tektury.
24. Tarnów. Drewniane kasetki rzeźbione.
25. Tarnów. Złote owalne ramki.
26. Drohobycz. Imitację skóry do celów introligatorskich.
27. Włocławek. Klisze lub matryce do ilustracji gazetowych. (Chodzi o wytwórnie francuskie).

OGŁOSZENIA OSOBISTE.

Przyjmę przedstawicielstwo

na wyłączną sprzedaż artykułów w branży papierniczej i jej pokrewnych na Bydgoszcz i prowincję. Posiadam dobrze prosperujący skład papieru wraz z hurtownią, odpowiednie ubikacje, mogę stawić gwarancję podług umowy lub przejąć część na własny rachunek.
Oferty pod „Artykuły papiernicze" do „Par" Bydgoszcz, Dworcowa 72ł

Redaktor odpowiedzialny: Leon Jankowski, Poznań. — Za administrację: Mieczysław Duszyński, Poznań.

Drukiem drukarni Ludwika Kapeli w Poznaniu.